

ประชาชนในการกู้ยืมเงิน หรือรับฝากเงินจากประชาชนทั่วไป โดยมีการจ่ายดอกเบี้ยและผลประโยชน์ตอบแทน สูงกว่าประโยชน์ที่ผู้กู้ยืมเงิน หรือผู้รับฝากเงินจะพึงหามาได้จากการประกอบธุรกิจตามปกติ ซึ่งถือว่าเป็น ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน และมีลักษณะเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ นอกเหนือไปจากความผิดฐาน ฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๓ ซึ่งมีลักษณะคุ้มครองทรัพย์สินของประชาชน แต่พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๓๔) นอกจาก จะมีลักษณะคุ้มครองทรัพย์สินของประชาชนแล้ว ยังคุ้มครองความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจของประเทศ ด้วย^{๕๑} คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้จึงมีอย่างเดี๋ยวจึงคือ ความเสียหายในทางทรัพย์สินของผู้อื่น ดังนั้นความผิดฐานฉ้อโกงจึงมุ่งประสงค์จะคุ้มครองทรัพย์สินโดยเฉพาะ^{๕๒}

ส่วนที่ ๓ ความผิดฐานยักยอก^{๕๓}

ความผิดฐานยักยอกนี้พึงจะมีความคิดที่จะคุ้มครองโดยกำหนดให้เป็นโทษทางอาญา เมื่อมีการร่าง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ และเป็นความผิดเมื่อกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ มีผลบังคับใช้ ก่อนการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ นั้น ประเทศไทยยังไม่มีกำหนดโทษความผิดฐาน ยักยอกไว้ จะมีแต่บทบัญญัติในทางแพ่ง ดังนั้นจึงขอกว่าความผิดฐานยักยอกตั้งแต่กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ และความผิดฐานยักยอกตามประมวลกฎหมายอาญาตามลำดับ

๓.๑ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗

แนวความคิดเกี่ยวกับความผิดฐานยักยอกในเบื้องต้นไม่พบเอกสารที่จะสามารถอ้างอิงได้ว่า มาตรา ๓๑๔ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ มีที่มาจากแนวความคิดใด แต่เนื่องจากก่อนการ ประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญานี้ การกระทำผิดฐานยักยอกมายังไม่เป็นความผิดอาญา ประกอบกับที่ คณะกรรมการร่างกฎหมายร่างสุดท้ายมีความคิดที่จะหาวิธีที่ง่ายที่สุดและให้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนที่สุดจึงได้ใช้ วิธีนำประมวลกฎหมายที่ทันสมัยที่สุดในขณะนั้นมาเป็นหลักในการอ้างอิง ทำให้เข้าใจได้ว่าในร่างกฎหมาย มาตรา ๓๑๔ นี้มีความเป็นไปได้ที่จะมีที่มาจาก การนำประมวลกฎหมายอาญาของต่างประเทศมาเทียบเคียง โดยในการนำประมวลกฎหมายของประเทศต่างๆ มาเทียบเคียงในการพิจารณาร่างนั้นไม่ได้นำฉบับใดฉบับ หนึ่งมาพิจารณาโดยเฉพาะซึ่งความผิดยักยอกตามมาตรา ๓๑๔ นี้ ได้มีแนวทางกฎหมายของประเทศ ฝรั่งเศส^{๕๔} ซึ่งเป็นประมวลกฎหมายของประเทศหนึ่งในหลายๆ ประเทศที่คณะกรรมการร่างกฎหมายร่าง สุดท้ายได้นำมาเทียบเคียงด้วย

มาตรา ๓๑๔ ที่ได้บัญญัติให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดูแลรักษาทรัพย์สิน เก็บทรัพย์สิน จัดการ ทรัพย์สิน หรือได้รับมอบทรัพย์สินไว้เพื่อใช้อย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะหรือตามที่ผู้มอบทรัพย์สินนั้นได้กำหนด และ

^{๕๑} โปรดดู เหตุผลการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๑ ตอนที่ ๑๖๔ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๒๗.

^{๕๒} สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๕๐, หน้า ๑๑๘.

^{๕๓} สุพัตรา เกตุแก้ว, การจัดประเภทความผิดอาญาแผ่นดินกับความผิดอันยอมความได้ : ศึกษากรณีความผิดฐาน ยักยอกกับความผิดฐานลักทรัพย์, วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, พ.ศ.๒๕๕๕, หน้า ๕๗ - ๖๒.

^{๕๔} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, (๒๕๘๖), รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวล กฎหมายอาญา ครั้งที่ ๔๑๗/๑๐๕/๒๕๘๖ วันศุกร์ที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๘๖, หน้า ๓.

ต่อมาผู้นั้นได้เบียดบังทรัพย์สินนั้นไว้เอง หรือเอาไปใช้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่นก็จะมีคามผิดฐาน “ยักยอกทรัพย์สิน”

องค์ประกอบของความผิดฐานยักยอก ได้แก่

๑) ได้รับความมอบหมาย คือการที่เจ้าทรัพย์ได้ปลงใจสละความยึดถือให้เป็นผู้ดูแล รักษา หรือเก็บทรัพย์สิน หรือให้จัดการทรัพย์สินนั้นอย่างใดใด หรือเพื่อให้ใช้โดยเฉพาะกิจอย่างใดก็ดี ความยึดถือทรัพย์สินนั้นอยู่แก่ผู้รับมอบหมายไม่ใช่อยู่แก่เจ้าทรัพย์ การมอบหมายทรัพย์สินอาจจะเกิดขึ้นได้ต่างๆ เช่น ว่ามีสัญญาต่อกัน โดยมีสินจ้างตอบแทน

๒) ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่น หรือผู้อื่นมีส่วนเป็นเจ้าของ ซึ่งต้องเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นโดยลำพังแต่ผู้เดียว หรือเขามีส่วนกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของทรัพย์สินอยู่ด้วย แม้แต่ส่วนใดส่วนหนึ่งก็ความถึงทรัพย์สินที่เข้าหุ้นส่วนบริษัทด้วย

๓) เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้น ต้องเป็นการกระทำผิดกิจหน้าที่ๆ ตนได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจเบียดบังไว้ มิใช่โดยพลั้งเผลอลืมหลง

๔) โดยคิดทุจริต ต้องกระทำการเบียดบังโดยคิดทุจริตเจตนาแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเอง หรือผู้อื่นอันเป็นประโยชน์มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเป็นเหตุให้เจ้าทรัพย์เสียหายจึงจะมีความผิดฐานยักยอก ถ้าตนได้กระทำการเบียดบังโดยหวังจะมีให้เจ้าทรัพย์เสียหาย หรือตั้งใจดีจะมีผลประโยชน์หาความผิดฐานยักยอกไม่

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ ในหมวด ๕ ทุกมาตรา ยกเว้นมาตรา ๓๑๘ (ซึ่งเป็นกรณีเก็บของตกหายได้หรือเบียดบังทรัพย์สินแผ่นดิน) แล้วจะต้องมีการมอบหมายให้หรือส่งมอบให้ด้วยความไว้เนื้อเชื่อใจทั้งสิ้น ประกอบกับในชั้นพิจารณาร่างประมวลกฎหมายอาญาได้มีการอภิปราย โดยไม่มีข้อโต้แย้งว่า มาตรา ๓๑๔ นี้เป็นเรื่อง “ความไว้วางใจ” โดยความคิดดั้งเดิมเป็นเรื่อง “breach of trust”^{๕๕} และมีลักษณะเหมือนกับกฎหมายแห่งประมวลกฎหมายฝรั่งเศส โดยต้องมีสัญญามอบหมายทรัพย์สินต่อกัน นอกจากนี้เมื่อได้พิจารณาถึงร่างมาตรา ๓๑๕ (ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้ที่ได้รับมอบเอกสารที่มีผู้ลงลายมือชื่อไว้เพื่อใช้ในการใดการหนึ่งแล้วผู้ที่ได้รับมอบกลับนำไปใช้ในการอื่นที่นอกเหนือจากที่ได้รับมอบหมายทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้นั้น) ได้มีการอธิบายว่าเหตุที่นำมาตรา ๓๑๕ มาไว้ในหมวดนี้เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความไว้วางใจของผู้มอบ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการแก้ไขมาตรา ๓๑๔ แล้วก็ย้ายร่างมาตรา ๓๑๕ ไปพิจารณาในหมวดเกี่ยวกับการปลอมเอกสาร

๓.๒ ประมวลกฎหมายอาญา

หลังจากที่มีการใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ มาได้ระยะหนึ่งแล้ว ก็ได้มีแนวความคิดที่จะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอาญาใหม่ จึงได้มีการตั้งกรรมการขึ้นเพื่อตรวจพิจารณาแก้ไขโดยในการแก้ไขนั้นไม่ได้แก้ไขกฎหมายลักษณะอาญาเป็นรายมาตราๆ ไปแต่ได้ทำร่างขึ้นมาใหม่ทั้งฉบับ เพราะหากแก้ไขจากร่างเดิมก็ต้องปรับจากข้อความเดิมซึ่งยากที่จะทำได้ดี^{๕๖} โดยในการพิจารณานั้นได้นำบทบัญญัติของ

^{๕๕} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, (๒๔๘๖), รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ ๔๐๒/๕๑/๒๔๘๖ วันพฤหัสบดีที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๖, หน้า ๒.

^{๕๖} หุตย แสงอุทัย (กรกฎาคม ๒๕๐๐). “บทบัญญัติใหม่ๆ ในประมวลกฎหมายอาญา.” ดุลพาห, ๔. ฉบับที่ ๒, หน้า ๔๕๐ - ๔๖๗.

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ เป็นร่างหลักแล้วนำร่างที่มีผู้เสนอเข้ามา เช่น จากศาลต่างๆ และกฎหมายอาญาของประเทศต่างๆ เช่น ประเทศจีน ประเทศอิตาลี ประเทศเยอรมัน ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอินเดีย ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น มาเทียบเคียงประกอบการพิจารณา

โดยในการพิจารณาในหมวดที่ ๕ ความผิดฐานยักยอกทรัพย์อันต้องอาญานั้น ในชั้นการพิจารณาร่างของอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มีผู้เสนอว่าเมื่อความผิดฐานลักทรัพย์และความผิดฐานฉ้อโกงที่ประชุมได้ถือตามระบบของกฎหมายอาญาของประเทศโปแลนด์และกฎหมายอาญาของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งถือว่าเป็นระบบที่ทันสมัยแล้ว^{๕๗} ความผิดฐานยักยอกที่จะแก้ไขใหม่นี้ก็อาจจะเดินตามระบบนั้นเช่นเดียวกัน แต่จากรายงานการประชุมฯ พบว่าได้มีการพิจารณาถึงกฎหมายในหลายๆ ประเทศเป็นแนวทางและเมื่อกรรมการฯ ได้พิจารณาถึงมาตรา ๓๑๔ ได้มีการอภิปรายกันว่าความผิดดั้งเดิมนั้น การยักยอกเป็นเรื่อง “breach of trust” ไม่ผิดอะไรกับลักทรัพย์ที่เขาไว้เนื้อเชื่อใจที่มีโทษหนักซึ่งมีใช้อยู่ต่างประเทศ แต่จะเปลี่ยนมาใช้หลักสมัยใหม่ว่า ถ้าทรัพย์อยู่ในครอบครองของผู้กระทำแล้วเบียดบังไปเป็นของตนก็เป็นความผิดฐานยักยอก^{๕๘} โดยในการพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ ได้มีประเด็นพิจารณาว่า ควรจะตัดกรณี “รับมอบหมายหรือฝากทรัพย์” ออกหรือไม่ โดยในเรื่องนี้ นายวงศ์ ลัดพลีธัมประคัลภ์ เห็นว่า “การรับมอบหมายหรือฝากทรัพย์” เป็นสายเลือดที่อยู่ในความผิดฐานยักยอก^{๕๙} แต่เมื่ออนุกรรมการฯ ได้ตรวจดูกฎหมายในต่างประเทศแล้วพบว่าหลายประเทศไม่ได้บัญญัติถึง “การมอบหมาย” ไว้และเห็นว่าการที่บุคคลอาจได้รับการครอบครองโดยทางอื่น นอกจากการมอบหมายได้จึงถือว่า ตามกฎหมายอิตาลีที่ไม่คำนึงว่าจะได้มาโดยทางใดๆ ทางหนึ่งก็ได้ (under title whatsoever) ที่ประชุมอนุกรรมการฯ จึงมีมติให้แก้ไขร่างมาตรา ๓๑๔ โดยให้ตัดกรณีมอบหมายหรือฝากทรัพย์ออกแล้วเปลี่ยนเป็นกรณีที่เบียดบังทรัพย์ที่ตนเองครอบครอง^{๖๐} โดยเมื่อได้แก้ไขแล้วก็ต้องมีผู้เสนอว่าจะต้องเปลี่ยนชื่อหมวดใหม่โดยใช้ฐานความผิดที่เพิ่มขึ้นในมาตรา ๓๑๔ เข้าไปด้วย^{๖๑} แต่ท้ายที่สุดก็ไม่ได้มีการแก้ไขเนื่องจากมีผู้อภิปรายว่ามาตรานี้ไม่มีชื่อส่วนกรณีของไทยนั้นก็มีผู้เห็นว่าเดิมวางโทษไว้เพราะมีการมอบหมาย เมื่อกฎหมายใหม่ไม่มีการมอบหมายแล้ว ควรจะลดโทษด้วย

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาต่อมาในภายหลังที่ประชุมได้มีการพิจารณาถึงกรณีที่ตั้งผู้จัดการมรดก แล้วผู้จัดการมรดกเอาทรัพย์สินที่ตัวเองจัดการไปขายในราคาถูกลงๆ ว่าเป็นการกระทำที่ควรตำหนิมาก จึงได้มีความคิดที่จะนำเรื่องการคุ้มครองความไว้วางใจกลับมา ซึ่งก็ได้มีการอภิปรายกันว่า เมื่อกลับมาแล้วจะบัญญัติอย่างไร เพราะต้องการให้คงร่างมาตรา ๓๑๔ ที่ได้แก้ไขไปแล้วไว้ จึงได้มีข้อเสนอของกรรมการในหลายๆวิธี เช่น ให้นำมากำหนดไว้เป็นบทหนัก หรือกำหนดให้มาตรา ๓๑๔ ที่ได้แก้ไขไปแล้วให้ครอบคลุมถึงกรณีกระทำต่อความไว้วางใจด้วย แต่เมื่อได้พิจารณาจากกฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายอาญาของ

^{๕๗} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (๒๕๘๖). รายงานการประชุมอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ ๔๐๒/๒๕๘๖ วันพฤหัสบดีที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๘๖ และครั้งที่ ๔๑๗/๒๕๘๖ วันศุกร์ที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๘๖. หน้า ๓.

^{๕๘} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (๒๕๘๖). รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ ๐๒/๕๑/๒๕๘๖. หน้า ๓.

^{๕๙} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (๒๕๘๖). รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ ๑๗/๑๐๕/๒๕๘๖. หน้า ๒ - ๓.

^{๖๐} แหล่งเดิม.

^{๖๑} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (๒๕๘๖). รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ ๔๑๘/๑๑๐/๒๕๘๖ วันอังคารที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๘๖. หน้า ๗.

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้วพบว่าไม่มีการวางโทษไว้เป็นลำดับๆ และในกฎหมายต่างประเทศต่างๆ จะเพิ่มโทษเฉพาะในกรณีมีเหตุพิเศษ เช่น by function ในที่สุด นายพิชานู บุลง ได้นำแบบของกฎหมายอาญาเกี่ยวกับความผิดฐานนี้ในต่างประเทศมาเลือก ดังนี้

๑) กฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่นกำหนดเฉพาะกรณียกยอก (Misappropriate) เท่านั้น ความไว้วางใจเป็นเรื่องหลังฉากหรืออาจเป็นโดยทางอ้อม

๒) กฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส กำหนดเฉพาะเรื่องความไว้วางใจ (trust) ไว้เท่านั้น

๓) กฎหมายอาญาของประเทศโปแลนด์มีการกำหนดความผิดฐานยกยอกไว้แล้ว กำหนดกรณีที่มีการมอบหมายให้ได้รับโทษหนักขึ้น

๔) กฎหมายอาญาของประเทศเยอรมันมีการกำหนดทั้งความผิดยกยอก (Misappropriate) และความผิดต่อความไว้วางใจ (trust) โดยกำหนดเป็นสองมาตราโดยในการเสนอนี้ผู้เสนอได้เสนอให้ใช้วิธีของประเทศเยอรมัน ซึ่งวิธีนี้ใช้ในกฎหมายของอินเดียด้วย^{๖๒} ในที่สุดที่ประชุมฯ ได้มีมติให้กำหนดเป็น มาตราแยกต่างหากอีกมาตราหนึ่ง โดยกำหนดกรอบให้แคบลงมาเฉพาะกรณีว่า ๑. ต้องเป็นการมอบหมาย ๒. ต้องมีการกระทำอะไร โดยในส่วนวัตถุประสงค์แห่งการกระทำนั้นเห็นว่าเป็นทรัพย์สินของผู้ที่ได้มอบหมาย เนื่องจากเป็นเรื่องคุ้มครองความไว้วางใจ (Breach of trust)

ในส่วนของผู้กระทำความผิดฐานนี้นั้น ได้มีการเสนอเป็น ๒ แนว คือ แนวแรกเป็นแนวของประเทศอินเดียที่ผู้กระทำเป็น “Person in management or control of affairs” และแนวที่สองของประเทศจีนได้แก่ “does any act contrary to his function” ซึ่งที่ประชุมฯ ได้มีมติให้ใช้คำว่า “จัดการทรัพย์สิน” และลงโทษในกรณีกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการขัดแย้งต่อหน้าที่นั้น

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความผิดฐานยกยอกทรัพย์สินตามมาตรา ๓๑๔ ของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ นั้น เป็นกฎหมายที่มุ่งให้ความคุ้มครองต่อ “ความไว้วางใจ” ซึ่งต่างจากมาตรา ๓๕๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่เป็นเรื่องการให้ความสำคัญในเรื่อง “การครอบครอง” ดังนั้น จากการเสนอแก้ไขดังกล่าวจึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเสนอฐานความผิดขึ้นมาใหม่ แทนความผิดฐานยกยอกเดิมตามมาตรา ๓๑๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ร.ศ.๑๒๗ แล้ว ความผิดฐานยกยอกเดิมตามมาตรา ๓๑๔ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ บางส่วนไปเป็นมาตรา ๓๕๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยได้จำกัดขอบเขตของผู้กระทำความผิดให้แคบลง

ดังนั้น ในส่วนของแนวความคิดการคุ้มครองของความผิดฐานยกยอกของไทยนั้น อาจกล่าวได้ว่าก่อนการบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ เป็นเรื่องที่ไม่มีการบัญญัติให้เป็นความผิดอาญา จึงเป็นเรื่องที่จะพิจารณากันในทางแพ่งเท่านั้น เมื่อมีการบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ ขึ้น จึงมีแนวความคิดที่จะให้ความคุ้มครองในเรื่องความไว้วางใจ (trust) โดยมีแนวความคิดว่า บุคคลควรได้รับโทษหากกระทำความผิดต่อความไว้วางใจของเขาจึงได้กำหนดองค์ประกอบของความผิดให้ต้องมีการมอบหมายให้ดูแลรักษาหรือเก็บทรัพย์สินหรือจัดการทรัพย์สินอย่างใดของผู้อื่น

ต่อมาการกระทำความผิดได้มีการพัฒนาขึ้นทำให้มีการกระทำความผิดบางอย่างที่เป็นการกระทำต่อความไว้วางใจ (trust) โดยตรง แต่นักนิติศาสตร์เห็นว่าเป็นการกระทำที่ควรตำหนิและควรกำหนดไว้

^{๖๒} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, (๒๔๘๖), รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ ๑๘/๑๐๐/๒๔๘๖. หน้า ๒ - ๓.

เป็นโทษทางอาญา จึงได้มีความคิดจะแก้ไขความผิดฐานนี้ จึงได้พยายามเดินตามประมวลกฎหมายอาญา ต่างประเทศบางประเทศในสมัยนั้นที่ถือว่า การที่จะรับมอบหมายหรือไม่ ไม่สำคัญสิ่งที่สำคัญอยู่ที่ว่าเมื่อได้ ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นแล้ว ถ้าเบียดบังเอาเป็นของตนหรือของบุคคลที่สามโดยทุจริตที่มีความผิดฐาน ยักยอกซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงเจตนากรรมของความผิดฐานนี้จากที่เคยเป็นเรื่องการให้ความคุ้มครอง “ความไว้วางใจ (trust)” มาเป็นให้ความสำคัญกับการครอบครองซึ่งในเรื่องนี้ ต่อมาอาจารย์คณิต ญ นคร ได้อธิบายว่ามาตรานี้ให้ความคุ้มครองใน “กรรมสิทธิ์” ของทรัพย์สิน เมื่อมีการเบียดบังทรัพย์สินไปก็ถือว่าบุคคล นั้นกระทำการละเมิดต่อสิทธิในกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่น ซึ่งสมควรลงโทษ

อนึ่งในชั้นพิจารณาที่ได้กล่าวไปแล้ว ได้มีการกล่าวถึงอัตราโทษของกรณีได้เบียดบังทรัพย์สินที่ เขามอบหมายให้เห็นว่าควรเป็นโทษที่หนักกว่าปกติ โดยเมื่อได้มีการตัดการ “มอบหมาย” ออกแล้วก็ควรลด โทษลงเพราะโทษตามเดิมนั้นได้วางโทษสำหรับกรณีการเบียดบังทรัพย์สินที่ได้มอบหมายด้วย ซึ่งในประเทศต่างๆ จะลงโทษหนักกว่ากรณีเบียดบังทรัพย์สินของผู้อื่นกรณีทั่วไป^{๖๓} เพราะกรณีรับมอบทรัพย์สินที่เขามอบหมายนั้นไม่ ต่างอะไรกับลักทรัพย์ที่เขาไว้น้ำใจเชื่อใจซึ่งควรมีโทษหนักกว่า^{๖๔} แต่อย่างไรก็ดีเมื่อเสร็จเป็นประมวลกฎหมาย แล้วได้กำหนดโทษของทั้งสองกรณี ได้แก่ การเบียดบังทรัพย์สินของผู้อื่นที่ตนครอบครองไว้ตามมาตรา ๓๕๒ และ ความผิดฐานทำผิดหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินตามมาตรา ๓๕๓ ไว้เท่ากัน คือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนที่ ๔ ความผิดฐานรับของโจร^{๖๕}

ความผิดฐานรับของโจรนั้น มีลักษณะของการช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ฐานอื่นๆ เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นภายหลังและเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด เกี่ยวกับทรัพย์สินฐานอื่นๆ ซึ่งมีวิวัฒนาการมาแต่สมัยโบราณ ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์นี้จะเป็นสิ่งแสดงถึง เจตนากรรมของบัญญัติแห่งกฎหมายในความผิดฐานนี้ได้เป็นอย่างดี

๔.๑ กฎหมายรับของโจรตามกฎหมายโบราณ

ความผิดฐานรับของโจรนั้นเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินประการหนึ่ง และความผิดเกี่ยวกับ ทรัพย์สินนี้มีบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรมาแต่สมัยสุโขทัยแล้ว ดังจะเห็นได้จากศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง อันมีบทบัญญัติที่ประกันสิทธิเสรีภาพของราษฎร^{๖๖} ได้แก่ กฎหมายลักษณะโจร^{๖๗} อย่างไรก็ตาม ยังไม่ปรากฏ ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรในสมัยนี้แต่อย่างใด ต่อมาสมัยอยุธยา ในแผ่นดินของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑

^{๖๓} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (๒๕๘๖). รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวล กฎหมายอาญา ครั้งที่ ๔๑๗/๑๐๕/๒๕๘๖. หน้า ๖.

^{๖๔} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (๒๕๘๖). รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวล กฎหมายอาญา ครั้งที่ ๔๐๒/๕๑/๒๕๘๖. หน้า ๒.

^{๖๕} นภารัตน์ กิมทรง, ความผิดฐานรับของโจร : กรณีการนำทรัพย์สินกลับคืนเจ้าของ, วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหา บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ.๒๕๕๐, หน้า ๖ – ๑๓.

^{๖๖} วิชา มหาคุณ, ประวัติศาสตร์กฎหมายและภาษากฎหมายไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓) หน้า ๑๓ – ๑๔.

^{๖๗} เติ้งอ่าง, หน้า ๖.

พบว่า มีบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน คือ กฎหมายลักษณะโจร^{๖๘} และลักษณะโจรว่าด้วยสมโจร^{๖๙} บัญญัติถึงความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์รับของโจร ฉ้อโกง กฎหมายเก่าได้จัดแยกลักษณะความผิดเป็น รายละเอียดแต่ละความผิดเพื่อให้่ายต่อการพิจารณาคดีของศาล^{๗๐}

ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการตรวจชำระกฎหมาย มีลักษณะเป็นการรวบรวมกฎหมายเดิมโดยเนื้อหากฎหมายคงเหมือนกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาอย่างไม่เปลี่ยนแปลง กฎหมายที่รวบรวมขึ้นใหม่จึงได้ชื่อว่ากฎหมายตราสามดวง ซึ่งได้ปรากฏพระอัยการลักษณะโจรที่บัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินไว้ด้วย^{๗๑}

ความผิดฐานรับของโจรนั้น มีบัญญัติไว้ในกฎหมายเก่า ดังปรากฏในพระอัยการลักษณะเบ็ดเสร็จ มาตรา ๑๑๐^{๗๒} โดยกำหนดให้ผู้ที่รับทรัพย์สินใดๆ ไว้ โดยไม่พิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดหรือไม่ และกฎหมายลักษณะโจร มาตรา ๑๐๕, ๑๐๗, ๑๑๑, ๑๑๓, ๑๔๗, ๑๔๘, ๑๔๙, ๑๕๑, ๑๕๒, ๑๕๔ และ ๑๕๕^{๗๓} ซึ่งได้ปรากฏหลักฐานว่ามีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาโดยสาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าว คือ ให้ผู้รับพิจารณาเดิมที่มาแห่งทรัพย์สินนั้น, ห้ามรับซื้อ รับจํา นำ รับฝาก รับแลกเปลี่ยน เอาไปซ่อนหรือตัดแปลงทรัพย์สินที่รู้ว่าเป็นของโจร, ชื่อของในตลาดโดยไม่รู้ว่าเป็นของโจรและถูกอายัดไว้แล้วให้คืนแก่เจ้าทรัพย์สิน กล่าวโดยย่อว่า ผู้รับของโจรเป็นสมโจรให้ลงโทษเสมอพวกโจร

นอกจากนี้ตามพระราชกำหนดเก่า ๑๐^{๗๔} ได้บัญญัติห้ามการซื้อขายและรับจํา นำของโจร โดยกำหนดให้ซื้อขาย จํา นำกันแต่เวลากลางวัน, เวลากลางคืน ซื้อขาย จํา นำกันแต่แต่ของกิน, ให้ซื้อขาย จํา นำกันแต่คนที่รู้จักกัน, คนไม่รู้จํา นำของหลวง ของผิดประเภทมาขายหรือจํา นำ ให้นำไปให้เจ้าพนักงานพิจารณาก่อน, ถ้ามีคนวานกันมาขายหรือจํา นำให้สอบถามเจ้าของก่อน, ถ้าภูมิจานของซื้อขายหรือจํา นำไม่สมกับของก็ให้ส่งพนักงานพิจารณาก่อน

จึงเห็นได้ว่า สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยสาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าว คือ ให้ผู้รับพิจารณาเดิมที่มาแห่งทรัพย์สินนั้น, ห้ามรับซื้อ รับจํา นำ รับฝาก รับแลกเปลี่ยน เอาไปซ่อนหรือตัดแปลงทรัพย์สินที่รู้ว่าเป็นของโจร, ชื่อของในตลาดโดยไม่รู้ว่าเป็นของโจรและถูกอายัดไว้แล้วให้คืนแก่เจ้าทรัพย์สิน กล่าวโดยย่อว่า ผู้รับของโจรเป็นสมโจรให้ลงโทษเสมอพวกโจร^{๗๕}

ดังนั้น กฎหมายในสมัยเดิม ได้กำหนดความผิดรับของโจรเป็นการสมรู้ร่วมคิดกับโจร จึงให้ความรับผิดอย่างเดียวกับโจร ซึ่งแม้จะมีลักษณะมุ่งหมายให้มีการลงโทษอย่างผู้กระทำความผิดมูลฐานที่เป็นเหตุให้ได้ทรัพย์สินมา แต่สิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองหรือสิ่งที่ถูกละเมิด เมื่อมีการกระทำความผิดรับของโจร คือ สิทธิที่จะติดตามเอาทรัพย์สินคืนของเจ้าของทรัพย์สิน ซึ่งเห็นได้ชัดเจนในกรณีนี้ที่ห้ามเกี่ยวข้องกับ

^{๖๘} เฝิงอ้าง, หน้า ๒๑.

^{๖๙} สวัสดิ์ ตรีสมภ, ประวัติศาสตร์กฎหมาย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.) หน้า ๘.

^{๗๐} เฝิงอ้าง, หน้า ๑๑.

^{๗๑} เฝิงอ้าง, หน้า ๒๕.

^{๗๒} ร. แล่งกาด, กฎหมายตราสามดวง เล่ม ๓, พระนคร : องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๐๖) หน้า ๑๕๖ - ๑๕๗.

^{๗๓} เฝิงอ้าง, หน้า ๒๖๑ - ๒๙๕.

^{๗๔} ร. แล่งกาด, กฎหมายตราสามดวง เล่ม ๔, (พระนคร : องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๐๖) หน้า ๓๑๓ - ๓๒๓.

^{๗๕} มานิต กองธนสุวรรณ, “ความผิดฐานรับของโจร : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์ กับกฎหมายไทย,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๓) หน้า ๓๙.

ทรัพย์สินของโจร หรือกรณีซื้อของในตลาดโดยไม่รู้ว่าเป็นของโจรและถูกอายัดไว้แล้ว กฎหมายกำหนดให้คืนแก่เจ้าทรัพย์สิน อันเป็นการคุ้มครองสิทธิประการหนึ่งของผู้เป็นเจ้าของ

๔.๒ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗

กฎหมายลักษณะโจรดังกล่าว ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ.๑๙๐๓ และยกเลิกใน พ.ศ. ๒๔๕๑^๖ เมื่อประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗^๗ ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินโดยแบ่งความผิดเป็น ๘ หมวด ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์, ชิงทรัพย์, ปล้นทรัพย์และสลัด, ฐานกรรโชก, ฉ้อโกง, ยักยอก, อันต้องอาญา, ฐานรับของโจร, ฐานทำให้เสียชื่อเสียงและฐานบุกรุก

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ ได้มีการบังคับใช้ตลอดมาเป็นเวลาร่วม ๕๐ ปี จนกระทั่งมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๐^๘ สำหรับความผิดฐานรับของโจรได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ ๖ ของส่วนที่ ๙ ว่าด้วยความผิดที่ประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ดังนี้

มาตรา ๓๒๑ บัญญัติว่า

“ผู้รู้หรือรู้ว่าทรัพย์สินอย่างใดใดเป็นของได้มาโดยการกระทำความผิดต่อกฎหมาย ถ้าแลมันกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังว่าต่อไปในมาตรานี้คือ

(๑) มันซื้อ หรือรับ แลกเปลี่ยน หรือรับจํานำทรัพย์สินนั้นไว้ก็ดี

(๒) มันรับทรัพย์สินนั้นไว้เป็นของกำนัล หรือเป็นของมอบฝาก หรือรับไว้ด้วยประการใดใดก็ดี

(๓) มันซ่อนเร้น หรือช่วยจําหน่าย หรือช่วยพาเอาทรัพย์สินนั้นไปเสียให้พ้นก็ดี

ท่านว่ามันมีความผิดฐานรับของโจร ถ้าแลมันมิได้กระทำความผิดในการที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาหรือว่ามันไม่ได้มีความผิดต้องด้วยลักษณะในมาตรา ๑๘๒ ด้วยแล้ว ท่านให้ลงอาญาจําคุกมันไว้ไม่เกินกว่าห้าปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง”

มาตรา ๓๒๒ บัญญัติว่า

“ผู้ใดรับของโจรโดยมันรู้อยู่แล้วว่าเป็นของได้มาโดยฐานชิงทรัพย์ก็ดี หรือฐานปล้นทรัพย์ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจําคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงเจ็ดปีแลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงห้าพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง”

มาตรา ๓๒๓ บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำการรับของโจรเป็นปรกติธุระของตน ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจําคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไปจนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่สองร้อยบาทขึ้นไปจนถึงห้าพันบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง”

^๖ วรภัคดีพิบูลย์, พระ, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒) หน้า ๑๑๙.

^๗ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) ร.ศ.๑๒๗ หน้า ๒๐๗ - ๒๑๐.

^๘ แสง บุญเฉลิมวิภาส, “กฎหมายลักษณะอาญา : ประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย, “วารสารนิติศาสตร์, ฉบับที่ ๑ ปีที่ ๑๖, (มีนาคม ๒๕๒๙), หน้า ๑๒๔.

๔.๓ ประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดฐานรับของโจรนั้นเป็นกฎหมายสำคัญ แม้ว่าจะเป็นเรื่องความผิดอุกฤษฏ์ แต่กฎหมายนี้จะช่วยลดการกระทำความผิดประธานไปได้มาก และช่วยทำให้อำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สินที่จะติดตามเอาทรัพย์สินนั้นคืนตามมาตรา ๑๓๓๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ลักษณะของความผิดฐานนี้ เป็นเรื่องของการป้องกันการกระทำ อันเป็นการส่งเสริมให้มีการแสวงหาทรัพย์สินโดยการกระทำความผิด ด้วยการให้ความสะดวกในภายหลังโดยช่วยบุคคลในการกระทำต่อทรัพย์สินที่เป็นโจร ทั้งไม่ว่าทรัพย์สินที่เป็นของโจรนั้นจะได้เปลี่ยนมือบุคคลไปแล้วก็ทอดทิ้งตาม การกำหนดความผิดและลงโทษผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ก็เพื่อก่อให้เกิดอุปสรรคในการที่บุคคลจะแสวงหาทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยการกระทำความผิด

ความผิดฐานรับของโจรนั้น เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นภายหลังและเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินฐานอื่นๆ ที่เป็นความผิดมูลฐานอันนำมาสู่การกระทำความผิดฐานรับของโจร ตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๗ บัญญัติไว้ ซึ่งได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ฆังทรัพย์ ปล้นทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก และเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์สิน ความผิดดังที่กล่าวมานี้ เป็นผลให้ผู้กระทำความผิดฐานอื่นๆ ได้มาซึ่งตัวทรัพย์สินของผู้อื่น และจำต้องมีการจัดการกับทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบดังกล่าวไม่ว่าโดยตนเองหรือผู้อื่น และเพื่อที่จะได้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นในทางใดๆ ผู้รับของโจรจึงเป็นผู้ที่เข้ามาทำให้สมประโยชน์ดังกล่าว โดยการช่วยเหลือหรือกระทำใดๆ ให้ทรัพย์สินนั้นพ้นไปจากการติดตามของผู้มีสิทธิ หรือช่วยในการระบายน หรือพอกทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด

ด้วยเหตุนี้ กฎหมายจึงได้กำหนดระวางโทษสำหรับความผิดฐานรับของโจรไว้สูงกว่าความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา ๓๓๔ ฉ้อโกงตามมาตรา ๓๔๑ และยักยอก ตามมาตรา ๓๕๒, ๓๕๓ นั้น เพราะการกระทำความผิดฐานนี้มีส่วนทำให้เกิดการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินฐานอื่นๆ ตามที่มาตรา ๓๕๗ บัญญัติไว้ อันเป็นการทำให้คนร้ายหรือผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินฐานอื่นๆ คาดหมายว่าจะสามารถหาประโยชน์จากตัวทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดบ้างไม่มากก็น้อย โดยรู้ว่าต้องมีผู้ช่วยเหลือ หรือยอมรับทรัพย์สินที่เป็นของรายนั้นไว้อีกทอดหนึ่งเป็นแน่ อันเป็นการช่วยปิดบัง ซ่อนเร้น ตัวทรัพย์สิน เพื่อให้พ้นไปจากการติดตามของเจ้าของหรือผู้ที่มีอำนาจติดตามทรัพย์สินไม่ว่าผู้ช่วยเหลือนั้นจะได้ประโยชน์ในทางใดหรือไม่ก็ตาม

ในการพิจารณาการกระทำที่เป็นความผิดฐานรับของโจรนั้น นอกจากองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติแล้ว จำต้องพิจารณาถึงเหตุผลที่อยู่เบื้องหลัง หรือคุณธรรมทางกฎหมายในความผิดฐานนี้ด้วย โดยที่คุณธรรมทางกฎหมายเป็นพื้นฐานที่สำคัญของความผิดฐานต่างๆ คุณธรรมทางกฎหมายจึงเป็นเครื่องช่วยในการตีความกฎหมายอาญา^{๗๙} ให้สามารถปรับใช้กับกรณีที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง และเป็นธรรม

ในบางตำรา เจตนารมณ์ของกฎหมายในการกำหนดความผิดฐานรับของโจร คือ การมุ่งคุ้มครองต่อทรัพย์สิน ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยตรงจากการกระทำความผิด กล่าวคือ การคุ้มครองตัวทรัพย์สินเพื่อสะดวกในการที่เจ้าของจะติดตามเอาคืนตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๖ โดยที่ตัว

^{๗๙} คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๔๗) หน้า ๑๑๙.

ทรัพย์จะต้องไม่มีการแปรสภาพในส่วนที่เป็นสาระสำคัญไปจากเดิมด้วย หากมีการแปรสภาพให้ต่างไปจากเดิมแล้ว ก็ไม่ใช่ทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด

จากการศึกษาถึงแนวคำวินิจฉัยของศาลแล้ว พบว่า ศาลไทยก็ตีความบังคับใช้กฎหมายโดยมุ่งคุ้มครองตัวทรัพย์ อันเป็นหลักเช่นเดียวกับความเห็นในทางตำราของบางฝ่าย

โดยที่บทบัญญัติมาตรา ๓๕๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญานี้ มีเจตนารมณ์ที่จะปราบปรามผู้ที่กระทำการช่วยหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพย์ ในการจัดการกับทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้น เพื่อให้ทรัพย์ของโจรพ้นจากการติดตามของเจ้าทรัพย์ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ อันเป็นการช่วยให้ผู้กระทำความผิดมูลฐานนั้นสามารถได้ประโยชน์จากทรัพย์ที่ได้มาในที่สุด การช่วยหรือให้ความสะดวกนี้จึงเป็นส่วนที่ทำให้เกิดการประทุษร้ายต่อสิทธิในทรัพย์ของผู้อื่น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งจะก่อให้เกิดผลร้ายต่อสังคมอย่างไม่สามารถประมาณได้ ดังนั้น จึงเห็นว่าเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือคุณธรรมทางกฎหมายในความผิดฐานรับของโจรนี้ คือ ทรัพย์สิน^{๕๐} ซึ่งได้แก่ สิทธิของเจ้าของกรรมสิทธิ์ในการติดตามเอาทรัพย์สิน จึงไม่ได้คุ้มครองที่ตัวทรัพย์โดยตรง เพราะการรับของโจรนี้เป็นการทำให้การติดตามทรัพย์เป็นไปอย่างยากลำบาก^{๕๑} และเพียงการช่วยเหลือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดโดยเจตนากระทำการดั่งที่ระบุไว้ในมาตรานี้ ก็เป็นการเพียงพอที่จะถือว่าเป็นความผิดฐานรับของโจรแล้ว ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องมีเจตนาที่จะแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเอง หรือผู้อื่น กล่าวคือ แม้ผู้กระทำจะไม่ได้กระทำเพื่อมุ่งหมายที่จะได้ประโยชน์ใดๆ หรือไม่ได้ประโยชน์ใดๆ ในความเป็นจริง ผู้กระทำก็มีความผิดหากได้กระทำการครอบครองประกอบความผิดในข้ออื่น

จึงเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องนี้ คือ มุ่งหมายที่จะลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์โดยกระทำการในลักษณะใดๆ ที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ฐานต่างๆ ๙ ฐาน ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๓๕๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญาโดยประการใดๆ อันมีผลทำให้การติดตามทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นๆ ไม่สามารถทำได้โดยง่าย หรือหลุดพ้นไปจากการติดตามของเจ้าของหรือผู้ที่มีอำนาจติดตาม ซึ่งเป็นการทำร้ายอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ประการหนึ่ง คือ อำนาจในการติดตามเอาทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๖ ทั้งยังกระทบต่อความสงบสุขของสังคมตลอดจนบั่นทอนบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มุ่งหมายในการรับรองสิทธิที่สืบเนื่องจากกรรมสิทธิ์ให้ ไม่สามารถเกิดผลบังคับได้จริง และก่อให้เกิดผลร้ายต่อระบบเศรษฐกิจโดยทำให้สังคมปราศจากความมั่นคงในทรัพย์สินด้วยเหตุนี้ ความผิดฐานรับของโจร จึงไม่ใช่ความผิดอันยอมความได้ หรือความผิดต่อส่วนตัว ดังนั้น แม้ไม่มีการร้องทุกข์ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็สามารถดำเนินคดีได้

^{๕๐} คณิต ฒ นคร , กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ ๘ (กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน , ๒๕๔๕) น. ๒๙๒.

^{๕๑} สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔-มาตรา ๓๖๖ และมาตรา ๒๗๐-มาตรา ๒๗๕, พิมพ์ครั้งที่ ๔ (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, ๒๕๔๘) น. ๑๗๔-๑๗๕

ส่วนที่ ๕ ความผิดฐานบุกรุก^{๔๒}

๕.๑ กฎหมายตราสามดวง

พระไอยการลักษณะวิวาทตีต่อกันในกฎหมายตราสามดวง รวมกฎหมาย ๒ ลักษณะไว้ด้วยกัน คือลักษณะตีต่อกันโดยไม่ได้บุกรุก และลักษณะบุกรุกไปตีต่อกัน ดังที่ได้ขึ้นต้นคำปรารภไว้ว่า “อันลักษณะวิวาทตีต่อกัน แลลักษณะบุกรุกไปตีต่อกัน เป็นมูลคดีมีพระบาฬีในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ว่า ฯลฯ”

เรื่องบุกรุกไปตีต่อกัน เริ่มตั้งแต่มาตราที่ ๓๘ ถึงมาตรา ๔๖ ศัพท์ที่ใช้ ใช้เพียงสั้นๆ ว่า รุก ไม่ปรากฏคำ บุกรุก เลย ส่วนใหญ่กล่าวถึงรายละเอียดว่าอย่างไรใดถือเป็นรุกได้ แต่ก็มีบางมาตราที่บัญญัติในเชิงปฏิเสธว่า อย่างไรก็ดีไม่เป็นรุก

ลักษณะสำคัญของความผิดฐานบุกรุกตามกฎหมายตราสามดวง คือต้องประกอบด้วย หลักเกณฑ์ ๒ ประการ ได้แก่ การวิวาท ต่ำ ตี ฟัน แทง ประการหนึ่ง และการรุกข้ามเขตข้ามแดนเข้าไป อีกประการหนึ่ง ดังที่บัญญัติไว้ในมาตราที่ ๓๘ และ มาตราที่ ๓๙ ความว่า

“มาตราหนึ่ง รุกไปต่อกันก็ดี สอง รุกต่อกันก็ดี ให้พิจารณาจรรยาทางบก ทางน้ำ ห้วยบาง ทางลุ่มดอนชี่ขอนไม้ ชี่เรือชี่แพ ชี่ซ้าง ผู้อยู่ห้วยมาทำยๆมาห้วย อยู่เรือขึ้นบก อยู่บกลงมาเรือ อยู่เรือลำหนึ่งค้ำมไปเรืออีกลำหนึ่งก็ดี ค้ำมฟากคลองที่แดนตนไปถึงที่แดนบ้านเรือนท่านก็ดี แลอยู่เรือนทัพที่มแลบนต้นไม้ก็ดี ผู้อยู่ใต้ต้นไม้ขึ้นไปถึงบน ผู้อยู่บนลงมาถึงล่างก็ดี ปักกันปั่นแดนไว้ล่วงเข้าไปก็ดี อยู่เหนือน้ำลงมาใต้น้ำ อยู่ใต้น้ำขึ้นไปเหนือน้ำก็ดี ท่านว่าให้เอาเป็นรุก”

“มาตราหนึ่ง วิวาทร้องต่อกันเถียงกัน ผู้ใดออกจากที่แดนตน รุกเข้าไปถึงที่แดนท่าน ต่ำตีกันชี่ ท่านว่าผู้นั้นรุก ฯลฯ”

เขตแดนของคู่วิวาทจะกว้างไกลเพียงใด มีมาตราที่ ๔๖ แบ่งไว้เป็น ๓ เขต คือ เขตเรือน เขตบ้าน และแดนบ้าน มีรายละเอียดการแบ่งดังนี้

๑. เขตเรือน เป็นเขตชั้นใน ถือเอาตามแนวรั้วที่ล้อมรอบเรือน หากไม่ได้ล้อมรั้วรอบเรือน กำหนดเขตเรือนโดยให้หญิงที่แข็งแรงยืนที่ชายคาเรือน หญิงนั้นสาดน้ำออกไปได้ไกลเพียงใด ถือว่าเป็นเขตเรือนเพียงนั้น

๒. เขตบ้าน เขตนี้กว้างออกไปกว่าเขตเรือน หากเจ้าของเรือนล้อมรั้วป้องกันโคกระบือเข้า ออกไว้นอกเขตเรือนเพียงใด ถือว่าเป็นเขตบ้านเพียงนั้น หากไม่ได้ล้อมรั้วไว้เช่นนี้ก็ไม่มีเขตบ้าน

๓. แดนบ้าน เป็นเขตที่กว้างกว่าเขตบ้านออกไปอีก มีวิธีที่กำหนดโดยให้ชายฉกรรจ์ที่ยืนริมรั้ว ชายนั้นขว้างก้อนดินออกไปได้ไกลเพียงใด ถือว่าแดนบ้านไปถึงเพียงนั้น

เมื่อพิจารณามาตราที่ ๓๘, ๓๙ และ ๔๖ ประกอบกันแล้ว จะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายบัญญัติห้ามบุกรุกเข้าไปวิวาทในที่อยู่อาศัยของผู้อื่น เป็นการที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองสิทธิของบุคคลในที่อยู่อาศัย ซึ่งมีลักษณะเป็นสิ่งที่อยู่ในความนึกคิดแยกออกจากตัวอาคารบ้านเรือนหรือที่ดิน สิทธิเช่นนี้ได้แก่สิทธิที่จะอยู่ในที่อยู่อาศัยของตนได้ด้วยความสะดวกสบาย มีความสงบและความปลอดภัยปราศจากการ

^{๔๒} ประดิษฐ์ สิงห์ทัศน์, ความผิดฐานบุกรุก, วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโท ทางนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๒๓, หน้า ๓ - ๘.

รบกวน เมื่อมีการกระทำให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิดังกล่าว ก็เป็นความผิดตามที่บัญญัตินี้ได้ แม้ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเรือนแต่ประการใดเลยก็ตาม

การที่มาตราที่ ๔๖ บัญญัติเขตแดนของบ้านเรือนเป็น ๓ เขต เช่นนี้ ก็ไม่ปรากฏว่าได้นำไปใช้ในมาตราอื่นๆ เพื่อแบ่งแยกขั้นตอนของการรुक หรือเพื่อแบ่งแยกความหนักเบาของโทษแต่ประการใด มาตราต่างๆ เมื่อกล่าวถึงการรुक ก็กล่าวรวมๆ กันไปทั้ง ๓ เขต เช่น มาตราที่ ๔๐ ว่า “รुकไปตีตำพินแทงท่านถึงที่แดนที่บ้านเรือนท่าน” มาตราที่ ๔๑ ว่า “รुकไปถึงที่แดนบ้านเรือนท่าน” มาตราที่ ๔๓ ว่า “รुकที่รुकแดนบ้านเรือนท่าน” จึงเห็นได้ว่าการที่มาตรา ๔๖ แบ่งเขตแดนไว้เช่นนี้ มีความมุ่งหมายเพียงเพื่อจะกำหนดเขตรอบนอกสุดของบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ซึ่งกฎหมายคุ้มครองให้ เท่านั้น

การคุ้มครองตลอดถึงเขตแดนของบ้านเรือนเช่นนี้ กฎหมายตราสามดวงจำกัดอยู่เฉพาะในกรณีที่บ้านเรือนนั้นเป็นที่อยู่อาศัยของคูวิวาทเอง ถ้าหากคูวิวาทหนีเข้าไปในบ้านเรือนของญาติพี่น้องจะถือเป็นการรुकก็ต่อเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งได้ติดตามไปทำร้ายถึงบนเรือนนั้น หากอีกฝ่ายหนึ่งเพียงแต่ติดตามเข้าไปทำร้ายในเขตแดนบ้านเรือน ยังไม่ถือเป็นการรुक คงเป็นแต่เรื่องวิวาทธรรมดา ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตราที่ ๔๒ ดังข้อความว่า

“มาตราหนึ่ง ญาติพี่น้องลูกหลานเผ่าพันธุ์อันเขาเป็นงานเดียวกัน แลต่างคนต่างไปอยู่ที่ต่างแดนต่างบ้านต่างเรือนรั้วคั่นกัน แลมีผู้ใดตีตำพินแทงมันๆ เล่นหนีเข้าไปฝั่งบ้านอื่นนั้น แลมันผู้ตำผู้ตีนั้นตามเข้าไปตำตีพินแทงถึงในที่แดนที่บ้านนั้น ท่านว่าใช้บ้านใช้เรือนมันเองจะเอาเป็นรुकมิได้ ถ้ามันหนีขึ้นไปถึงบนเรือนแล้วผู้ตีตามขึ้นไปตีตำพินแทงถึงบนเรือนดั่งนั้น ท่านว่ามันบังอาจให้เอาเป็นรुक”

บทบัญญัติมาตรานี้ยืนยันเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในที่อยู่อาศัย แต่มาตรานี้บ้านเรือนที่ถูกบุกรุกเป็นของผู้อื่น ไม่ใช่ของคูวิวาท ซึ่งกฎหมายได้จำกัดเขตที่คุ้มครองแคบลงกล่าวคือในกรณีเช่นนี้ได้คุ้มครองเพียงเฉพาะบนเรือน

เนื่องจากความผิดฐานบุกรุกตามกฎหมายนี้ ต้องประกอบด้วยกรวิวาท จึงมีปัญหว่า จะถือเป็นบุกรุกต่อคูวิวาท หรือบุกรุกต่อเจ้าของบ้านเรือน

เมื่อพิจารณาพระไอยการลักษณะนี้โดยตลอด จะพบว่ามิมีบทบัญญัติเรื่องวิวาทแต่โดยไม่ได้บุกรุกไว้แล้วในมาตราดังๆ ในส่วนที่ว่าด้วยการวิวาทแต่โดยบุกรุกก็ยังมีบทบัญญัติว่าวิวาทอย่างไรเอาเป็นรुकไม่ได้ เช่นมาตราที่ ๔๔, ๔๕ จึงเป็นที่เข้าใจได้ว่าการบุกรุกเป็นความผิดอีกเรื่องหนึ่งที่เพิ่มเติมขึ้นจากการวิวาทแต่โดยดี หากวิวาทในสถานที่ซึ่งจะเอาเป็นรुकไม่ได้ ผู้กระทำก็คงรับผิดในฐานวิวาทเพียงฐานเดียว แต่ถ้าวิวาทในสถานที่ซึ่งจะเอาเป็นรुकได้ ก็เป็นความผิดเพิ่มขึ้นอีกฐานหนึ่ง เมื่อความผิดแยกกันเช่นนี้ การบุกรุกตามกฎหมายตราสามดวงจึงมีลักษณะเป็นความผิดต่อเจ้าของบ้านเรือน ไม่ใช่ความผิดต่อเจ้าของวิวาท ดังเช่นมาตราที่ ๔๒ ได้บัญญัติแยกไว้ให้เห็นแล้ว

๕.๒ กฎหมายลักษณะอาญา

กฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติความผิดฐานบุกรุกไว้ตามมาตรา ๓๒๗ ถึงมาตรา ๓๓๑ ในส่วนที่ ๙ ว่าด้วยความผิดที่ประทุษร้ายแก่ทรัพย์ นอกจากเปลี่ยนแปลงไปจากบุกรุกตามกฎหมายตราสามดวงในเรื่องวิวาทแล้ว ตามกฎหมายลักษณะอาญายังได้เพิ่มการกระทำที่เป็นความผิดขึ้นอีกหลายประการ ดังจะได้กล่าวถึงต่อไปในส่วนนี้

มาตรา ๓๒๗

มาตรา ๓๒๗ บัญญัติว่า “ผู้ใดเจตนามิให้ผู้อื่นครอบครองทรัพย์สินของเขาอันพึงเคลื่อนจากที่มิได้นั้นโดยความปกตีสุข แลมันประพฤติผิดกฎหมาย บังอาจเข้าถือเอาทรัพย์สินนั้นก็ดี หรือเพื่อจะเอาทรัพย์สินของเขาเช่นว่ามานั้น มันบังอาจยกย้ายหรือทำลายเครื่องหมายเขตของเขาก็ดี หรือด้วยเจตนาตั้งว่ามาแล้ว มันบังอาจเข้าไปภายในเขตของเขาก็ดี ผู้ใดกระทำการหนึ่งประการใดตั้งว่ามานี้ ท่านว่ามันกระทำการบุกรุกมีความผิดต้องระวางโทษสามสถาน คือ สถานหนึ่งให้จำคุกไม่เกินกว่าปีหนึ่ง สถานหนึ่งให้ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามาแล้วด้วยกัน”

ความผิดตามมาตรานี้เป็นเรื่องที่ไม่มียกก่อนในกฎหมายตราสามดวง พิจารณาการกระทำตามที่บัญญัติไว้ จะสามารถแยกออกได้เป็น ๓ ความผิด ซึ่งมีองค์ประกอบที่เป็นการกระทำแตกต่างกัน คือ

๑. บุกรุกเข้าถือเอาทรัพย์สิน
๒. บุกรุกยกย้ายทำลายเครื่องหมายเขตทรัพย์สิน
๓. บุกรุกเข้าไปภายในเขตทรัพย์สิน

บทบัญญัติมาตรานี้มีเจตนาพิเศษเป็นองค์ประกอบว่า “เจตนาจะมีให้ผู้อื่นครอบครองทรัพย์สินของเขาอันพึงเคลื่อนจากที่มิได้นั้นโดยความปกตีสุข” เป็นทำนองว่ามีความประสงค์คุ้มครองการครอบครองสำหรับความผิดที่ ๓ ซึ่งมีการกระทำเป็นการ “เข้าไปภายในเขต” เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้งสองนี้แล้วจะเห็นว่า เป็นเรื่องคุ้มครองการครอบครอง แต่สำหรับความผิดที่ ๑ และความผิดที่ ๒ ซึ่งมีองค์ประกอบที่เป็นการกระทำคือ “เข้าถือเอาทรัพย์สิน” และ “ยกย้ายหรือทำลายเครื่องหมายเขตเพื่อจะถือเอาทรัพย์สิน” นั้น มีปัญหาว่ากฎหมายมีความประสงค์จะคุ้มครองการครอบครองหรือคุ้มครองกรรมสิทธิ์ ในปัญหาข้อนี้เห็นว่ากฎหมายมุ่งถึงการถือเอา ซึ่งมีความหมายถึงเรื่องความเป็นเจ้าของ ดังนั้น ความผิดที่ ๑ และความผิดที่ ๒ จึงเป็นเรื่องคุ้มครองกรรมสิทธิ์ แต่ยอมเป็นที่เข้าใจว่าได้แก่อำนาจเด็ดขาดเหนือทรัพย์สินของบุคคลในขณะใดขณะหนึ่งไม่จำกัดอยู่เฉพาะกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายแพ่ง ในกรณีบุกรุกที่ดินมือเปล่า แม้เจ้าของที่ดินไม่มีกรรมสิทธิ์แต่การที่เจ้าของได้ครอบครองที่ดินนั้นอยู่เจ้าของก็เป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดเหนือที่ดิน ถ้าหากมีการบุกรุกที่ดินมือเปล่าโดยการเข้าถือเอาหรือเพื่อถือเอาความผิดที่ ๑ ที่ ๒ ย่อมเป็นการกระทำที่ผู้กระทำความมุ่งหมายจะเข้าเป็นเจ้าของ ความผิดที่ ๑ ที่ ๒ จึงคุ้มครองอำนาจเด็ดขาดเช่นนี้ของเจ้าของที่ดินมือเปล่าด้วย

เคยมีปัญหาสู่ศาลฎีกาว่าความผิดตามมาตรานี้จะหมายถึงการกระทำต่อที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินด้วยหรือไม่ ซึ่งศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า “เป็นความผิดซึ่งเจตนาจะมีให้ผู้อื่นครอบครองทรัพย์สินของเขาอันพึงเคลื่อนจากที่มิได้นั้นโดยความปกตีสุข อันเป็นการกระทำต่อเอกชน และท่านจัดว่าเป็นความผิดต่อส่วนตัวหาได้ประสงค์ถึงการกระทำแก่ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินไม่^{๔๓}”

มาตรา ๓๒๘

การบุกรุกตามมาตรา ๓๒๗ หากประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา ๓๒๘ จะต้องรับโทษหนักขึ้นอีก เหตุฉกรรจ์ดังกล่าวมี ๓ ประการ คือ

- (๑) มันใช้กำลังทำร้ายเขา หรือขู่เข็ญว่าจะทำร้ายเขา

^{๔๓} ดู คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๓/๒๔๙๓

(๒) มันมีศาสตราวุธไปบุกกรุก^{๘๔}

(๓) มันคุมพรรคพวกนับทั้งตัวมันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ไปบุกกรุก

มาตรา ๓๒๙

มาตรานี้เป็นเรื่องบุกกรุกเคหสถาน^{๘๕} บทบัญญัติที่เป็นความผิดอยู่ในวรรคหนึ่ง มีความว่า

“ผู้ใดมิได้อำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แลมันบังอาจเข้าไปในเคหสถานของผู้อื่น หรือในรั้วเขตของเคหสถานผู้อื่น หรือเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในที่นั้นๆ โดยไม่มีเหตุอันสมควรที่จะเข้าไปก็ดี หรือว่าเมื่อผู้มีความชอบธรรมที่จะห้าม ได้ขับไล่ให้มันออกไป มันยังขึ้นอยู่ในที่นั้นๆ ก็ดี ท่านว่ามันผู้กระทำผิดอย่างใดอย่างหนึ่งเช่นว่ามานี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าหกเดือน แลให้ปรับไม่เกินห้าร้อยบาทด้วยอีกโสตนหนึ่ง”

บทบัญญัติมาตรานี้ห้ามเข้าไปในเคหสถานของผู้อื่น แสดงว่าประสงค์จะคุ้มครองสิทธิในที่อยู่อาศัย ทำนองเดียวกับบุกกรุกตามกฎหมายตราสามดวง

การกระทำความผิดตามมาตรานี้ มีเหตุฉกรรจ์ให้รับโทษหนักขึ้น ดังที่บัญญัติไว้ในวรรคสองความว่า

“ถ้าการกระทำความผิดฐานบุกกรุกเช่นว่ามาในมาตรานี้ ได้กระทำในเวลาค่าคืนก็ดี กระทำโดยอุบายใช้กำลังทำร้ายเขา หรือขู่เข็ญว่าจะทำร้ายเขาก็ดี กระทำด้วยมีศาสตราวุธก็ดีหรือคุมสมัครพรรคพวกนับทั้งตัวมันตั้งแต่สามคนขึ้นไปบุกกรุกก็ดี ท่านว่าผู้กระทำเช่นว่านี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาทด้วยอีกโสตนหนึ่ง”

เหตุฉกรรจ์ตามมาตรานี้ ส่วนใหญ่เช่นเดียวกับในมาตรา ๓๒๘ ที่แตกต่างกันมีเพียงเล็กน้อย คือมาตรานี้เพิ่มบุกกรุกในเวลาค่าคืนเป็นเหตุฉกรรจ์ และกรณีคุมพรรคพวกไปบุกกรุกได้ลดลงเหลือเพียง ๓ คน

มาตรา ๓๓๐

มาตรานี้ได้บัญญัติให้การบุกกรุกสถานที่สำหรับใช้ในราชการ เป็นความผิดเช่นเดียวกับการบุกกรุกเคหสถาน ดังข้อความว่า

“ผู้ใดมิได้อำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แลมันบังอาจเข้าไปในสถานที่สำหรับใช้ในราชการ หรือไปซ่อนตัวอยู่ในที่นั้นโดยไม่มีเหตุอันสมควรที่จะเข้าไปก็ดี หรือเมื่อเจ้าพนักงานขับไล่ให้มันออกไป มันยังขึ้นอยู่ในที่นั้นก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษฐานบุกกรุกเคหสถาน”

ความผิดตามมาตรานี้และมาตรา ๓๒๙ มีการกระทำเช่นเดียวกัน คงแตกต่างกันเฉพาะสถานที่ที่ถูกบุกกรุก การที่มาตรานี้ห้ามบุกกรุกสถานที่ราชการ ย่อมเห็นว่ามีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสถานที่ราชการ รวมตลอดถึงความลับของทางราชการด้วย

^{๘๔} ปัญหาที่ว่าสิ่งใดคือศาสตราวุธนั้น กฎหมายลักษณะอาญาให้บทนิยามไว้ในมาตรา ๖ ข้อ (๑๕) ความว่า “ศาสตราวุธ นั้น ท่านหมายความว่า เครื่องประหารอันสามารถจะใช้กระทำแก่ ร่างกายให้แตกหักบอบสลายได้ถึงสาหัส คือ ปืน ดาบ หอก แหวน หลาว มีด และตระบอง เป็นต้น”

^{๘๕} ดู คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๙/๒๔๘๘ ซึ่งกล่าวว่า “เคหสถานหมายถึงสถานที่ซึ่งเป็นที่คนอยู่อาศัย สถานที่ใดแม้จะเป็นโรงเรือนถ้าหากไม่ได้ใช้อาศัย ก็ไม่นับว่าเป็นเคหสถาน

มาตรา ๓๓๑

มาตรานี้บัญญัติเรื่องการดำเนินคดีบุกรุกไว้ มีความว่า “การฟ้องเอาโทษแก่ผู้กระทำความผิดกฎหมายที่ท่านบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๒๗, ๓๒๘ และ ๓๒๙ นั้น ท่านให้ถือว่าต่อผู้ที่ได้รับความเสียหายมาร้องทุกข์ จึงให้เจ้าพนักงานเอาคดีขึ้นว่ากล่าว”

บทบัญญัติเช่นนี้มีข้อความทำนองเดียวกับบทนิยามในมาตรา ๖ ข้อ (๗) ที่ว่า “คำว่าความผิดต่อส่วนตัวนั้น ท่านหมายความว่าบรรดาความผิดที่จะฟ้องขอให้ศาลพิจารณาทางอาญาได้แต่เมื่อผู้ต้องประทุษร้ายหรือเสียหายนั้นได้มาร้องทุกข์ขอให้ว่ากล่าว

ดังนั้นจึงมีความหมายว่ามาตรา ๓๓๑ บัญญัติให้ความผิดตามมาตรา ๓๒๗ , ๓๒๘ และ ๓๒๙ เป็นความผิดต่อส่วนตัว นั่นเอง และการที่ความผิดตามมาตราทั้งสามเป็นความผิดต่อส่วนตัวนอกจากจะมีผลถึงอำนาจของเจ้าพนักงานดังที่กล่าวไว้โดยตรงในมาตรานี้ และมาตรา ๖ ข้อ (๗) แล้ว ยังมีผลถึงเรื่องอายุความและการระงับคดีด้วย ดังที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐ และมาตรา ๘๑

ส่วนที่ ๖ ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

ในการจัดทำคู่มือการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ คณะทำงานฯ จะนำมาพิจารณาโดยลำดับตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งอาจเกี่ยวพันไปถึงความผิดฐานอื่นๆ ด้วย ในคู่มือเล่มนี้จึงแยกฐานความผิดไว้ดังต่อไปนี้

๑. ความผิดฐานลักทรัพย์ ตาม ปอ.ม. ๓๓๔, ๓๓๕, ๓๓๕ ทวิ
๒. ความผิดฐานฉ้อทรัพย์ ตาม ปอ.ม. ๓๓๖ , ๓๓๖ ทวิ
๓. ความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ ตาม ปอ.ม. ๓๓๗
๔. ความผิดฐานริบเอาทรัพย์ ตาม ปอ.ม. ๓๓๘
๕. ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตาม ปอ.ม. ๓๓๙ , ๓๓๙ ทวิ
๖. ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ตาม ปอ.ม. ๓๔๐ , ๓๔๐ ทวิ, ๓๔๐ ตริ
๗. ความผิดฐานฉ้อโกง ตาม ปอ.ม. ๓๔๑ - ๓๔๘
๘. ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ตาม ปอ.ม. ๓๔๙ - ๓๕๑
๙. ความผิดฐานยักยอก ตาม ปอ.ม. ๓๕๒ - ๓๕๖
๑๐. ความผิดฐานรับของโจร ตาม ปอ.ม. ๓๕๗
๑๑. ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตาม ปอ.ม. ๓๕๘ - ๓๖๑
๑๒. ความผิดฐานบุกรุก ตาม ปอ.ม. ๓๖๒ - ๓๖๖

นอกจากความผิดดังกล่าวข้างต้น การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อาจเกี่ยวพันไปถึงกฎหมายอื่น ๆ ด้วย เช่น พระราชกำหนดการกักเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ หรือการเอาไปเสียซึ่งเอกสาร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘๘ เป็นต้น ซึ่งในคู่มือฉบับนี้จะไม่ได้อธิบายรายละเอียดของกฎหมายดังกล่าวไว้ จึงขอให้พนักงานอัยการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมด้วย

ภาคที่ ๒

การตรวจสำนวนและการทำความเข้าใจสังคดี

ส่วนที่ ๑ การตรวจรับสำนวนการสอบสวนชั้นธุรการ

ในทางปฏิบัติ การตรวจรับสำนวนชั้นแรกเป็นการกลั่นกรองสำนวนที่ได้รับจากพนักงานสอบสวนเป็นการดำเนินการของนิติกรหรือเจ้าหน้าที่ธุรการเป็นผู้ปฏิบัติภายใต้การควบคุมของหัวหน้าพนักงานอัยการ โดยสำนักงานอัยการสูงสุดได้กำหนดภารกิจหน้าที่ให้นิติกรรับผิดชอบงานคดีให้ตรวจสอบสำนวนเบื้องต้น เช่น ตรวจสอบว่าสำนวนคดีดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานอัยการในสำนักงานนั้นหรือไม่ ระยะเวลาการควบคุม ผัดฟ้อง ผากัง การประกันตัวผู้ต้องหา อายุความ และความถูกต้องครบถ้วนของเอกสารต่างๆ ว่าถูกต้องตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรีและหลักปฏิบัติราชการที่เกี่ยวข้องหรือไม่ (ตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุดที่ อส ๐๐๐๑/ว ๓๗ ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๓๗) แนวทางปฏิบัติของนิติกรหรือธุรการในเรื่องนี้ปรากฏรายละเอียดอยู่ในคู่มือการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๕๔ แล้ว จึงไม่นำมากล่าวซ้ำในคู่มือฉบับนี้อีก

ส่วนที่ ๒ การตรวจพิจารณาสำนวนเบื้องต้นชั้นพนักงานอัยการ

๒.๑ การตรวจพิจารณาความครบถ้วนถูกต้องของสำนวนการสอบสวน

การตรวจสำนวน พนักงานอัยการต้องตรวจดูว่าสำนวนการสอบสวนได้กระทำโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยตรวจเขตอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบวิธีการสอบสวน และพยานบุคคล พยานเอกสารและพยานวัตถุว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ และคดีอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานอัยการในสำนักงานนั้นหรือไม่ด้วย และคดีเข้าเงื่อนไขการระงับคดีหรือไม่

๒.๑.๑ วิธีการสอบสวน

พนักงานอัยการต้องตรวจสำนวนการสอบสวนว่าพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้จับหรือพนักงานสอบสวนได้จัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิดในชั้นจับกุมหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาหรือบุคคลใดตามตามวิธีการที่กำหนดไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ วรรคห้า, ๑๓๓ ตี หรือไม่ ในการสอบสวนผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนได้แจ้งสิทธิตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๓๔/๔ และแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๓๔ หรือไม่ ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่อายุไม่เกิน ๑๘ ปี ก่อนเริ่มถามคำให้การ พนักงานสอบสวนได้สอบถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ และจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๓๔/๑ หรือไม่ การสอบสวนผู้ต้องหาที่อายุไม่เกิน ๑๘ ปี พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๒ หรือไม่ ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตายอันเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ ได้มีการชันสูตรพลิกศพตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๕๐, ๑๕๔ หรือไม่ สิ่งของซึ่งเป็นวัตถุพยาน พนักงานสอบสวนได้จัดทำบัญชีรายละเอียดไว้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๓๙ หรือไม่ โดยเฉพาะในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ ได้แก่ ความผิดฐานฉ้อโกง ตามมาตรา ๓๔๑, ๓๔๒, ๓๔๔-๓๔๗ ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ตามมาตรา ๓๔๙, ๓๕๐ ความผิดฐานยักยอก

ตามมาตรา ๓๕๒-๓๕๕ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน ตามมาตรา ๓๕๘, ๓๕๙ ความผิดฐานบุกรุกตามมาตรา ๓๖๒-๓๖๔ พนักงานอัยการต้องตรวจสอบว่า ผู้เสียหายเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยหรือไม่ ผู้เสียหายได้มีการร้องทุกข์โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ของผู้เสียหายถูกต้องหรือไม่

๒.๑.๒ การร้องทุกข์

ในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเฉพาะที่เป็นความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด มิฉะนั้นคดีเป็นอันขาดอายุความ (ตาม ป.อ.มาตรา ๙๖) ผู้เสียหายผู้มีสิทธิร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) หมายความว่าบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๔, ๕ และ ๖ และผู้เสียหายจะต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยด้วย โดยต้องไม่มีส่วนร่วมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด ในคดีที่เป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว หากไม่มีคำร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนสอบสวนมิได้ (ป.วิ.อ.มาตรา ๑๒๑) คำร้องทุกข์ หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตามซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ หากไปแจ้งความเกี่ยวกับคดีอาญาต่อพนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานโดยมิได้มีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษย่อมไม่ถือเป็นคำร้องทุกข์ หากมิได้มีการร้องทุกข์ตามระเบียบ พนักงานอัยการต้องมีคำสั่งยุติการดำเนินคดี ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๕๔ (๘) และในคดีความผิดต่อส่วนตัว หากผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องคดีเองแล้ว ไม่ว่าจะได้ยื่นฟ้องก่อนหรือหลังจากที่พนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวน และไม่ว่าคดีที่ผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องแล้วนั้นศาลจะพิพากษาแล้วหรือไม่ พนักงานอัยการก็ต้องสั่งยุติการดำเนินคดีตามระเบียบฯ ข้อ ๕๔ (๙) หรือกรณีที่ผู้เสียหายได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย พนักงานอัยการก็ต้องสั่งยุติการดำเนินคดีตามระเบียบฯ ข้อ ๕๔ (๑๐)

กรณีที่มีคำวินิจฉัยในคำพิพากษาศาลฎีกาว่าเป็นผู้เสียหาย

- โจทก์ร่วมและผู้เสียหายที่ ๒ เข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนกับบริษัท อ. เพื่อดำเนินกิจการของโรงเรียน อันมีโจทก์ร่วมและผู้เสียหายที่ ๒ เป็นหุ้นส่วน เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้เป็นหุ้นส่วนตกลงกันไว้ในกระบวนการห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นได้ทุกคนตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๓๓วรรคหนึ่ง โจทก์ร่วมในฐานะหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนสามัญยังมิได้จดทะเบียน ย่อมเป็นผู้เสียหายมีอำนาจร้องทุกข์เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้ ขณะเกิดเหตุแม้จำเลยไม่ได้ทำหน้าที่ฝ่ายการเงินของโรงเรียนและไม่มีหน้าที่รับเงินจากนักเรียนโดยตรงก็ตาม แต่จำเลยเป็นอาจารย์ฝ่ายทะเบียนและฝ่ายผู้สอน นักเรียนสามารถฝากเงินแก่จำเลยให้นำไปชำระแก่โรงเรียนได้โดยถือเสมือนหนึ่งว่านักเรียนชำระเงินให้แก่โรงเรียนแล้ว และจำเลยมีหน้าที่นำเงินดังกล่าวไปมอบให้ฝ่ายการเงิน ถือได้ว่าจำเลยได้รับมอบหมายโดยปริยายจากโรงเรียนให้มีหน้าที่รับเงินจากนักเรียนแทนโรงเรียนได้ ซึ่งเมื่อจำเลยได้รับเงินดังกล่าวจากนักเรียนแล้ว เงินดังกล่าวย่อมตกเป็นของโรงเรียน ซึ่งเป็นกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญยังมิได้จดทะเบียน ไม่ได้เป็นของนักเรียนอีกต่อไป นักเรียนผู้ชำระเงินผ่านจำเลย จึงมิใช่ผู้เสียหายผู้มีอำนาจร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลย ดังนั้นแม้ก่อนโจทก์ร่วมแจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในคดีนี้ นักเรียนผู้ชำระเงินผ่านจำเลยไปแจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในข้อหาฉ้อโกง และถอนคำร้องทุกข์เนื่องจากโรงเรียนออกใบรับรองผลการเรียนให้ไปแล้วก็ตาม ก็ถือไม่ได้ว่านักเรียนดังกล่าวเป็นผู้เสียหายที่

จะมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์ในความผิดข้อหายกยอกตามฟ้องนี้ได้ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ ในส่วนนี้ จึงยังไม่ระงับไป เพราะมิใช่เป็นการเปลี่ยนตัวผู้เสียหายและเปลี่ยนข้อหาเพื่อดำเนินคดีอาญาแก่จำเลย (ฎ.๙๙๔๘/๒๕๕๕ ประชุมใหญ่)

- แม้โจทก์ร่วมเป็นเพียงผู้เช่าซื้อรถ แต่ผู้เช่าซื้อย่อมมีสิทธิครอบครองใช้ประโยชน์จากรถที่เช่าซื้อและมีหน้าที่ต้องส่งมอบรถที่เช่าซื้อคืนแก่ผู้ให้เช่าซื้อหากมีกรณีต้องส่งคืน เมื่อมีผู้ยกยอกรถนั้นไป โจทก์ร่วมย่อมได้รับความเสียหาย โจทก์ร่วมจึงเป็นผู้เสียหายมีอำนาจร้องทุกข์และขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้โดยไม่ต้องได้รับมอบอำนาจจากผู้ให้เช่าซื้อ และการที่ผู้ให้เช่าซื้อมอบอำนาจให้โจทก์ร่วมไปร้องทุกข์ก็ถือได้ว่า โจทก์ร่วมร้องทุกข์ในฐานะที่ตนเป็นผู้เสียหายด้วย ดังนั้น ไม่ว่าผู้ลงชื่อในฐานะผู้ให้เช่าซื้อในหนังสือมอบอำนาจให้โจทก์ร่วมไปร้องทุกข์จะเป็นผู้มีอำนาจลงชื่อหรือเป็นเจ้าของรถที่แท้จริงหรือไม่ และหนังสือมอบอำนาจมีข้อความถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ก็ไม่มีผลลบล้างการที่โจทก์ร่วมร้องทุกข์ในฐานะที่ตนเป็นผู้เสียหาย แม้โจทก์และโจทก์ร่วมมิได้นำบันทึกหรือหลักฐานการรับคำร้องทุกข์มานำสืบ แต่จำเลยก็เบิกความยอมรับว่าโจทก์ร่วมไปร้องทุกข์จริง กรณีจึงถือได้ว่า โจทก์ร่วมร้องทุกข์โดยชอบ พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวน โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง ฎีกาของจำเลยในข้อนี้ฟังไม่ขึ้น (ฎ.๘๘๘๐/๒๕๕๕)

- โจทก์บรรยายฟ้องว่า ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ภายในอายุความและพนักงานสอบสวนได้สอบสวนแล้ว ย่อมสันนิษฐานได้ว่ามีการร้องทุกข์และมีการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว เมื่อชั้นพิจารณาจำเลยไม่ได้คัดค้านโดยเสนอหรือนำสืบเป็นข้อต่อสู้ไว้ ถือว่าไม่มีข้อคัดค้าน (ฎ.๑๕๗๙๑/๒๕๕๓)

กรณีที่มีคำวินิจฉัยในคำพิพากษาศาลฎีกาว่าไม่เป็นผู้เสียหาย

- นาง ส. ผู้ต้องหาที่ ๓ ได้หลอกลวงชักชวนผู้เสียหายให้ร่วมลงทุนนำเงินออกไปปล่อยกู้ โดยผู้เสียหายจะได้รับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๕ ต่อสัปดาห์ (ร้อยละ ๒๐ ต่อเดือน) ผู้เสียหายหลงเชื่อจึงได้มอบเงินจำนวน ๑,๐๗๕,๐๐๐ บาท ให้นางสาว น. ผู้ต้องหาที่ ๑ และผู้ต้องหาที่ ๓ ไป แต่ปรากฏว่าผู้เสียหายไม่ได้รับดอกเบี้ยตามที่ตกลงกันและสูญเงินจำนวนดังกล่าวไป จึงร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ ๑ และผู้ต้องหาที่ ๓ อัยการสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้เสียหายยินยอมมอบเงินจำนวนดังกล่าวให้ผู้ต้องหาที่ ๑ และผู้ต้องหาที่ ๓ ไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเงินออกให้กู้ยืมและเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี อันเป็นการต้องห้ามตาม พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๔๗ แสดงให้เห็นอยู่ในตัวว่าผู้เสียหายรับข้อเสนอดังกล่าวโดยมีเจตนาเสี่ยงประสงค์ต่อผลประโยชน์อันเกิดจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย แม้การหลอกลวงของผู้ต้องหาที่ ๑ และผู้ต้องหาที่ ๓ จะทำขึ้นเพื่อฉ้อโกงผู้เสียหายหรือไม่ก็ตาม ก็ไม่ถือว่าผู้เสียหายเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยที่จะนำคดีมาร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ ๑ และผู้ต้องหาที่ ๓ ในความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) ประกอบมาตรา ๑๒๓ ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๖๕๙/๒๕๕๓ จึงไม่อนุญาตให้ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๑ และผู้ต้องหาที่ ๓ ฐานร่วมกันฉ้อโกง (หนังสือที่ อส ๐๐๐๘ (ขพ๔)/๔๔๒๗ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗)

กรณีไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานยกยอก

- โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยทั้งสี่ร่วมกันครอบครองเงินของ ฮ. และเบียดบังยกยอกเงินจำนวนดังกล่าวไป การกระทำที่โจทก์กล่าวหานี้เกิดขึ้นขณะที่ ฮ. ยังมีชีวิตอยู่ จึงเป็นการกระทำต่อ ฮ. เจ้าของทรัพย์ ฮ. จึงเป็นผู้เสียหายตามมาตรา ๒ (๔) และมีอำนาจร้องทุกข์ตามมาตรา ๓ (๑) ประกอบมาตรา ๒ (๗) แม้ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางจะมีคำสั่งให้ ฮ. เป็นผู้เสมือนคนไร้ความสามารถ แต่ ฮ. ยังสามารถดำเนินคดีแก่จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ เหมือนเช่นบุคคลทั่วไปได้ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากจำเลยที่ ๑

และที่ ๒ ผู้พิทักษ์ ประกอบกับ ฮ. มิได้ถูกจำเลยทั้งสี่ทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ อันจะทำให้โจทก์ร่วมในฐานะผู้จัดการมรดกของ ฮ. มีอำนาจจัดการแทนได้ตามมาตรา ๕ (๒) เมื่อโจทก์ร่วมซึ่งไม่ได้เป็นผู้เสียหายเป็นผู้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสี่ในความผิดฐานยักยอกซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ จึงถือไม่ได้ว่าคดีนี้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบที่จะทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนในความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้และถือเท่ากับว่ายังไม่มี การสอบสวน ย่อมส่งผลให้โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง ตามมาตรา ๑๒๐ (ฎ.๖๐๗๙/๒๕๕๕)

- ผู้เสียหายไม่ได้มอบหมายให้จำเลยเบิกเงิน ๔๙๐,๐๐๐ บาท จากบัญชีของผู้เสียหายที่เปิดไว้ที่ธนาคาร แต่เป็นเจตนาของจำเลยที่ต้องการได้เงินโดยมิชอบและหาวิธีการโดยการปลอมใบถอนเงินนำไปหลอกลวงเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินจำนวนดังกล่าว ดังนั้น เงินที่จำเลยได้มาตามฟ้อง แม้จะเป็นเงินที่เจ้าหน้าที่ธนาคารทำพิธีการทางบัญชีของธนาคารหักจากบัญชีของผู้เสียหายก็ตาม แต่เป็นเพราะจำเลยนำเอกสารปลอมไปหลอกลวงจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ของธนาคารหลงเชื่อ เงินที่จำเลยได้ไปจึงเป็นเงินของธนาคาร มิใช่เงินของผู้เสียหาย ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๖๗๒ จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานยักยอกเงินผู้เสียหาย แต่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงธนาคาร โจทก์ฟ้องว่าจำเลยยักยอกเงินของผู้เสียหาย เมื่อข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในทางพิจารณาฟังไม่ได้ว่าจำเลยยักยอกเงินผู้เสียหาย แต่ฟังได้ว่าจำเลยฉ้อโกงธนาคาร จึงเป็นความผิดต่อผู้เสียหายต่างคนจากที่โจทก์บรรยายในฟ้อง ถือเป็นข้อเท็จจริงแตกต่างจากที่กล่าวในฟ้องในข้อที่เป็นสาระสำคัญ ไม่อาจลงโทษจำเลยฐานฉ้อโกงได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง และไม่อาจสั่งให้จำเลยคืนเงินแก่ผู้เสียหายได้เช่นกัน (ฎ.๙๖๖๓/๒๕๕๔)

- โจทก์ต้องการกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ แต่โจทก์มิได้เป็นสมาชิกจึงขอให้ อ. ทำสัญญากู้ยืมเงินจากสหกรณ์แทนโดยโจทก์นำที่ดินมาจำนองเป็นประกัน สหกรณ์อนุมัติให้ อ. กู้ยืมเงินและสหกรณ์หักค่าหุ้นและเงินกู้ระยะสั้นที่ อ. ค้างชำระออก ก่อนส่งมอบเงินที่เหลือให้แก่ อ. พฤติการณ์ถือว่า อ. เป็นลูกหนี้ชั้นต้นที่ต้องรับผิดชอบต่อสหกรณ์ และเป็นเจ้าของเงินที่กู้ยืมจากสหกรณ์ เมื่อโจทก์มิได้มอบให้จำเลยเป็นตัวแทนไปรับเงินจาก อ. ดังนั้น หาก อ. มอบเงินที่กู้ยืมมาจากสหกรณ์ให้แก่จำเลยเพื่อนำไปส่งมอบให้แก่โจทก์ ก็เป็นเรื่องความรับผิดชอบระหว่าง อ. กับจำเลย โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะนำคดีมาฟ้องจำเลยในความผิดฐานยักยอกได้ดังกล่าว (ฎ.๗๐๖๒/๒๕๔๘)

- อ. เป็นพนักงานของธนาคารทำหน้าที่แทนธนาคารจ่ายเงินให้จำเลยไป เงินที่ อ. จ่ายไปเป็นเงินของธนาคารไม่ใช่เงินของ อ. ธนาคารจึงเป็นผู้เสียหาย การที่ อ. ปฏิบัติหน้าที่บกพร่องจ่ายเงินผิดพลาดไปและนำเงินส่วนตัวมาเข้าบัญชีที่จ่ายผิดไปเป็นความรับผิดชอบระหว่าง อ. กับธนาคาร หากทำให้ อ. เป็นผู้เสียหายที่จะมีอำนาจร้องทุกข์แก่เจ้าพนักงานไม่ การที่ อ. ร้องทุกข์ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีฐานยักยอกแก่จำเลยจึงไม่เป็นการร้องทุกข์มอบคดีโดยผู้เสียหายตามระเบียบ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวน โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง (ฎ.๒๔๓/๒๕๒๙)

กรณีไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

- องค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๘ นั้น ต้องกระทำต่อทรัพย์ของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย คำว่า "ทรัพย์ของผู้อื่น" ย่อมหมายความรวมถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายโดยตรงจากเจ้าของทรัพย์ให้เป็นผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์นั้น พ.กับ ธ. เป็นลูกจ้างของบริษัท บ. โดยบริษัทดังกล่าวจัดให้บุคคลทั้งสองพักอยู่ที่หอพักคนงานซึ่งทำให้ พ.และ ธ. มีเพียงใดใช้สิทธิอาศัยอยู่ในห้องพักเท่านั้น ไม่ปรากฏว่าบริษัท บ. ซึ่งเป็นเจ้าของหอพักได้มอบหมายโดยตรง

ให้ พ. และ ธ. เป็นผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์สินดังกล่าวโดยอาศัยสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินนั้น พ. และ ธ. จึงมิใช่ผู้เสียหาย เมื่อบริษัท บ. ซึ่งเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงไม่ได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อ พนักงานสอบสวนไว้ พนักงานสอบสวนยอมไม่มีอำนาจสอบสวนใน ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้และพนักงานอัยการไม่มีสิทธินำคดีมาฟ้องในข้อหาฐานทำให้เสียทรัพย์สินได้ (ฎ.๓๕๒๓/๒๕๔๑)

- แม้จำเลยที่ ๑ ผู้เป็นเจ้าของที่ดินภารยทรัพย์จะต้องยอมรับกรรมบางอย่าง หรืองดเว้นการใช้สิทธิบางอย่างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๗, ๑๓๘๐ และ ๑๓๘๑ แต่การที่ต้องยอมรับกรรมบางอย่าง หรือต้องงดเว้นการใช้สิทธิบางอย่างในภารยทรัพย์นั้น **หาได้ทำให้เจ้าของสามยทรัพย์มีฐานะเป็นเจ้าของรวมในภารยทรัพย์ไปด้วยไม่** เมื่อถนนในที่ดินภารยทรัพย์นั้นไม่ใช่ของโจทก์และโจทก์ไม่ได้เป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะมีอำนาจฟ้องคดีอาญาขอให้ลงโทษฐานทำให้เสียทรัพย์สินแก่ผู้ทำลายหรือทำให้ถนนนั้นเสียหาย (ฎ.๑๘๒๓/๒๕๒๓)

ผู้เสียหายในความผิดฐานบุกรุก

ความผิดฐานบุกรุกเป็นการกระทำที่กระทบต่อกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง ดังนั้นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์สินนั้น จึงเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานนี้

- พ่อตาผู้เสียหายมอบให้ผู้เสียหายกับภริยาเป็นผู้ดูแลร้านอาหารที่เกิดเหตุโดยผู้เสียหายพักอาศัยอยู่ที่ร้านด้วย จึงมีสิทธิครอบครองและเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายในความผิดฐานบุกรุก (ฎ.๖๓๔/๒๕๓๖)

- แม้อบ้านพักราชการครุที่เกิดเหตุเป็นสถานที่ราชการ แต่เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าบ้านดังกล่าวเป็นเคหสถานที่อยู่อาศัยของ ศ. ดังนั้น ศ. ย่อมเป็นผู้ครอบครองดูแล จึงเป็นผู้เสียหายมีอำนาจแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน (ฎ.๗๓๑๓/๒๕๕๑)

ผู้เช่าเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินที่เช่า เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานบุกรุก แต่ผู้ให้เช่าซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ก็เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานบุกรุกได้

- ความผิดฐานบุกรุกนั้น มีความหมายในสองลักษณะ โดยลักษณะแรกเป็นการรบกวนกรรมสิทธิ์ ลักษณะที่สองเป็นการรบกวนสิทธิครอบครอง และหมายรวมถึงการกระทำอันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของผู้เช่าโดยปกติสุขด้วย เพราะผู้เช่าก็เป็นผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ที่เช่า จึงเป็นผู้เสียหายที่จะร้องทุกข์ให้นำคดีขึ้นว่ากล่าวเอาโทษแก่ผู้บุกรุกได้ (ฎ.๑๓๕๕/๒๕๐๔)

แต่ถ้าผู้เช่าคืนทรัพย์สินให้ผู้ให้เช่าแล้ว ผู้เช่าไม่เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานบุกรุก แต่หากผู้เช่ายังไม่ได้ส่งมอบทรัพย์สินที่เช่าคืนแก่ผู้ให้เช่า แม้ศาลมีคำพิพากษาให้ขับไล่ผู้เช่าแล้ว ก็ยังถือว่าผู้เช่าเป็นผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์สินที่เช่าอยู่ ผู้เช่าเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานบุกรุก

- จำเลยเช่าทำการค้าในแผงลอยที่โจทก์เช่ามา แต่เป็นเวลาหลังจากที่โจทก์คืนแผงลอยที่เช่าแก่ผู้ให้เช่าแล้ว โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยฐานบุกรุก (ฎ.๑๔๑๗/๒๕๒๒)

- โจทก์เช่าบ้านของ ส. ภรรยาจำเลยที่ ๑ แล้วต่อมาถูก ส. ฟ้องขับไล่ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นให้ขับไล่โจทก์ออกจากบ้านนั้น โจทก์ฎีกา และศาลฎีกายังไม่มีคำสั่งให้ทุเลาการบังคับขณะคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา โจทก์ไปต่างจังหวัดและใส่กุญแจบ้านพิพาทไว้โดยฝากให้เพื่อนบ้านช่วยดูแลให้ จำเลยที่ ๑ ได้ให้จำเลยที่ ๒ ตัดกุญแจกุญแจบ้านออก และให้จำเลยที่ ๒ เข้าไปอยู่อาศัยในบ้านดังกล่าว ดังนี้ เมื่อปรากฏว่าหลังจากอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ให้ขับไล่โจทก์แล้ว ศาลชั้นต้นได้มีคำสั่งให้โจทก์ออกจากบ้านพิพาทภายใน ๑ เดือน แต่ในวันอ่านคำพิพากษาดังกล่าว โจทก์ไม่ได้มาศาลและไม่ได้ลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งไว้ ทั้งเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาก็ไม่ได้นำส่งคำสั่งไปยังโจทก์ซึ่งเป็นลูกหนี้ตาม

คำพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๗๒ โจทก์จึงยังมีสิทธิอยู่ในบ้านพิพาท และยอมเป็นผู้เสียหาย มีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานบุกรุกได้ (ฎ.๓๖๓/๒๕๑๘)

เมื่อเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ทรัพย์มรดกย่อมตกทอดแก่ทายาท เมื่อความผิดเกิดภายหลัง เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ทายาทผู้รับมรดกจึงเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานบุกรุกและทำให้เสียทรัพย์ได้

- โจทก์ร่วมเป็นผู้รับมรดกตามพินัยกรรม เมื่อเจ้ามรดกถึงแก่ความตายที่ดินพิพาทยอมตกเป็นมรดกของโจทก์ร่วม จำเลยบุกรุกที่ดินพิพาทภายหลังเจ้ามรดกตาย โจทก์ร่วมยอมเป็นผู้เสียหายมีอำนาจร้องทุกข์ดำเนินคดีได้ แม้โจทก์ร่วมจะจดทะเบียนรับโอนมรดกที่ดินพิพาทภายหลังเกิดเหตุคดีนี้แล้วก็ตาม โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง (ฎ.๑๐๕๘๘/๒๕๕๓)

ผู้ครอบครองสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยในความผิดฐานบุกรุก

- โจทก์ซื้อที่ดินมี ส.ค.๑ ซึ่งเป็นที่คูเมืองอยู่ในความดูแลของทางราชการและได้ขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุแล้ว โจทก์เข้าครอบครองโดยกันรั่วลดหนามและเสียภาษีบำรุงท้องที่ตลอดมา แล้วจำเลยเข้าไปปลูกห้องแถวในที่ดินของโจทก์โดยทำสัญญาเช่ากับราชพัสดุจังหวัด ดังนั้นการที่โจทก์ได้เข้าครอบครองที่พิพาท ซึ่งเป็นที่คูเมืองอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น การครอบครองของโจทก์ไม่อาจไต่ถามต่อรัฐได้ ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานบุกรุก (ฎ.๙๒๘/๒๕๒๐ประชุมใหญ่)

กรณีผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน

- ความผิดฐานยกยอกทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๔ เป็นความผิดอันยอมความได้ โจทก์ร่วมต้องร้องทุกข์ภายในกำหนด ๓ เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด มิฉะนั้นคดีเป็นอันขาดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๖ พยานโจทก์เบิกความทำนองเดียวกันว่า โจทก์ร่วมยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งตั้งนายจันทร์เป็นผู้จัดการมรดกของพระครู อ. ผู้ตาย เมื่อศาลมีคำสั่งแต่งตั้งแล้วย่อมถือว่านายจันทร์เป็นตัวแทนของทายาททั้งหมด มีหน้าที่ในการรวบรวมทรัพย์มรดกทั้งดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและอาญาต่อผู้ที่กระทำความเสียหายแก่กองมรดกด้วย ดังนั้นเมื่อนายจันทร์นำคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการมรดกไปดำเนินการที่ธนาคารกรุงไทย จำกัด สาขาวังทอง เพื่อขอรับเงินในบัญชีของพระครู อ. แต่เจ้าหน้าที่ธนาคารแจ้งว่าจำเลยนำคำสั่งศาลแต่งตั้งให้จำเลยเป็นผู้จัดการมรดกมารับเงินในบัญชีพระครู อ. ไปแล้ว ย่อมถือว่านายจันทร์รู้เรื่องผู้กระทำความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว แม้พยานโจทก์ทั้งหมดไม่ได้เบิกความยืนยันเกี่ยวกับวันเวลาที่ไปดำเนินการกับธนาคาร เห็นว่า คดีร้องขอแต่งตั้งผู้จัดการมรดกเป็นคดีที่ไม่สลักซับซ้อนและไม่มีข้อยุ่งยากเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความจึงสามารถคัดถ่ายสำเนาคำสั่งศาลได้ในวันที่มีคำสั่งทันที จึงเป็นไปได้ที่นายจันทร์จะได้รับคำสั่งศาลในวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๓ แล้วไปดำเนินการกับธนาคารทันที แต่อย่างไรก็ตามนายจันทร์ได้รับคำสั่งศาลในวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๓ และไปดำเนินการกับธนาคารในวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๓ ดังที่โจทก์ฎีกา ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ แม้วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ จะถือเป็นวันหยุดราชการแต่การร้องทุกข์สามารถกระทำได้ทุกวัน คดีนี้โจทก์ร่วมร้องทุกข์วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ จึงขาดอายุความ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ พิพากษายกฟ้องนั้น ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วย ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น (ฎ.๑๗๗๗/๒๕๕๔)

- โจทก์พักอาศัยอยู่ต่างประเทศ ประสงค์จะปลูกต้นสนไว้เพื่อขายจึงมอบหมายให้จำเลยเป็นผู้จัดการหาต้นสนมาปลูกและดูแลต้นสน ต้นสนของโจทก์ทั้งสามอยู่ในความครอบครองของจำเลย การที่จำเลย

ตัดต้นสนโดยไม่แจ้งให้โจทก์ทั้งสามทราบ หรือได้รับความยินยอมจากโจทก์ทั้งสาม และจำเลยรับเงินค่าต้นสนทั้งหมดไปเป็นประโยชน์ของตนเองไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ต้นสน แต่เป็นความผิดฐานยกยอก แม้ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม บัญญัติว่า ความผิดฐานลักทรัพย์ ยกยอก มิให้ถือว่าต่างกันในเรื่องสาระสำคัญ เมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยในข้อหาลักทรัพย์อันเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน แต่ศาลฎีกาพิเคราะห์ว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานยกยอกซึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๖ บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ โจทก์ทั้งสามฟ้องคดีนี้โดยไม่ได้รับร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด คดีเป็นอันขาดอายุความตาม ป.อ. มาตรา ๙๖ (ฎ.๑๖๐๘๑-๑๖๐๘๓/๒๕๕๕)

วิธีการร้องทุกข์

คำร้องทุกข์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๓ ต้องปรากฏชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิดพฤติการณ์ต่างๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำความผิดเท่าที่จะบอกได้ โดยจะทำเป็นหนังสือหรือร้องทุกข์ด้วยวาจาก็ได้ หนังสือต้องมีวันเดือนปี และลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ ถ้าร้องด้วยวาจา ให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ ลงวันเดือนปี และลงลายมือชื่อผู้บันทึกกับผู้ร้องทุกข์ในวันทำนั้น

- กฎหมายมิได้กำหนดรูปแบบของการร้องทุกข์ว่าต้องดำเนินการอย่างไร การที่โจทก์ร่วมแจ้งต่อพนักงานสอบสวนว่า ประสงค์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลย และพนักงานสอบสวนได้สอบปากคำโจทก์ร่วมไว้ จึงถือว่าการร้องทุกข์แล้ว แม้พนักงานสอบสวนไม่ได้บันทึกการมอบคดีความผิดอันยอมความไว้ก็ตาม พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวนและโจทก์มีอำนาจฟ้อง (ฎ.๒๒๒๖๗/๒๕๕๕)

การร้องทุกข์ ไม่ต้องระบุข้อหา

- ตามหนังสือขอแจ้งความเพิ่มเติม กรณีการปลอมแปลงลายมือชื่อของโจทก์ร่วมที่มีต่อพนักงานสอบสวน ได้ระบุข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญการกระทำความผิดของจำเลยไว้ โดยสรุปใจความว่า เมื่อวันเกิดเหตุจำเลยได้ปลอมแปลงลายมือชื่อของ ย. แล้วเบิกถอนเงินฝากจำนวน ๑๔,๐๐๐ บาท จากบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ของ ย. ไป ขอให้ดำเนินคดีกับจำเลยตามกฎหมาย อันมีความแจ้งชัดอยู่ในตัวว่า เป็นการขอให้ดำเนินคดีกับจำเลยที่เบียดบังเงินจำนวนดังกล่าว โดยวิธีการปลอมแปลงลายมือชื่อเบิกถอนเงินของโจทก์ร่วมจากบัญชีเงินฝากของ ย. อันเป็นความผิดฐานยกยอกแล้วด้วย โจทก์ร่วมไม่จำเป็นต้องระบุอ้างฐานความผิดมาด้วยแต่อย่างใด รูปคดีจะเป็นความผิดฐานใดย่อมเป็นปัญหาข้อกฎหมายซึ่งแล้วแต่เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจที่จะวินิจฉัย (ฎ.๑๕๗๙๑/๒๕๕๓)

หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์

- ธนาคารโจทก์ร่วมเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย และได้มอบอำนาจให้นายสุวรรณภูมิ ผู้จัดการธนาคารโจทก์ร่วม สาขานครศรีธรรมราช มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีที่สาขามีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องปรากฏตามหนังสือมอบอำนาจเอกสารหมาย จ.๑ ดังนั้นนายสุวรรณภูมิจึงมีอำนาจร้องทุกข์ และได้มีการสอบสวนในความผิดนี้โดยชอบแล้ว โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง (ฎ.๒๕๔๔/๒๕๒๙)

- แม้หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์มิได้ระบุว่าให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่ผู้ใด แต่ก็ระบุให้นายพิบูลย์ มีอำนาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินของโจทก์ร่วมซึ่งเป็นการมอบอำนาจทั่วไปและต่อมาโจทก์ร่วมก็มอบอำนาจให้นายพิบูลย์ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในข้อหายกยอกเมื่ออ่านประกอบกันโดยตลอดย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่า โจทก์ร่วมมอบอำนาจให้นายพิบูลย์ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่

จำเลยขอหาอะไรแล้ว การมอบอำนาจของโจทก์ร่วมที่ให้นายพิบูลย์ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่จำเลย จึงชอบด้วยกฎหมายพนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจสอบสวนและโจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้อง (ฎ.๗๔๔๕/๒๕๕๕)

- การที่จำเลยได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของโจทก์ร่วมในตำแหน่งผู้จัดการสาขาปราณบุรี แล้วกระทำผิดหน้าที่ของตนโดยทุจริต ผิดระเบียบเกี่ยวกับการอนุมัติเบิกจ่ายเงินในบัญชีกระแสรายวันของนาง น. จนยอดเงินที่นาง น. เป็นหนี้โจทก์ร่วมตามบัญชีดังกล่าวสูงกว่าหลักประกันถึง ๖๕๙,๗๓๐.๒๔ บาท ย่อมเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของโจทก์ร่วมตามความหมายของ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๓ แล้ว ปัญหาว่าโจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายหรือไม่ เห็นว่า แม้เงินที่จำเลยอนุมัติให้เบิกจ่ายไปจะเบิกจ่ายจากบัญชีกระแสรายวันของนางสาว น. ก็เป็นเงินของโจทก์ร่วมที่จำเลยยอมให้มีการเบิกเงินบัญชีไปโดยผิดระเบียบเกินอำนาจที่จำเลยได้รับมอบหมาย หาใช้เงินฝากของนางสาว น. ไม่ โจทก์ร่วมย่อมได้รับความเสียหายจึงเป็นผู้เสียหาย มีอำนาจร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยและเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีนี้ได้ ปัญหาว่าหนังสือมอบอำนาจเอกสารหมายเลข จ.๑ ที่โจทก์ร่วมมอบอำนาจให้นาย ว. ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่จำเลยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เห็นว่าหนังสือมอบอำนาจเอกสารหมายเลข จ.๑ มีข้อความระบุว่า ให้ผู้รับมอบอำนาจดำเนินการร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญาเอาผิดกับจำเลยและบุคคลที่เกี่ยวข้องในทางอาญาและในทุกกรณี เป็นการมอบอำนาจโดยชัดแจ้งแล้ว ไม่จำเป็นต้องกำหนดว่าให้ผู้รับมอบอำนาจร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่จำเลยก็คดี และไม่จำเป็นต้องกำหนดระยะเวลาไว้หนังสือมอบอำนาจหมายเลข จ.๑ จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว (ฎ.๔๓๙๗/๒๕๓๐)

๒.๒ การสอบสวนซึ่งไม่กระทบอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ

ในการตรวจรับสำนวน พนักงานอัยการต้องพิจารณาว่า กรณีที่พนักงานสอบสวนมิได้ปฏิบัติตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ดังกล่าว กรณีใดมีผลกระทบต่ออำนาจฟ้องของพนักงานอัยการซึ่งอาจจะไม่รับหรือคืนสำนวนการสอบสวนให้พนักงานสอบสวนไปดำเนินการให้ถูกต้องเสียก่อนแล้วแต่กรณี หรืออาจต้องสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องก่อนฟ้องหรือต้องสั่งไม่ฟ้องในกรณีที่ไม้อาจแก้ไขข้อบกพร่องให้สมบูรณ์ได้ และกรณีใดไม่มีผลถึงขนาดกระทบอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ ซึ่งเคยมีกรณีที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้ ดังนี้

๑. กรณีที่พนักงานสอบสวนถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กในความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ ชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ โดยไม่มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำนั้นด้วย กับมิได้บันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบบุคคลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคท้ายด้วย เป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็ไม่มีผลถึงขนาดทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งหมดและไม่อาจถือเท่ากับว่าไม่มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อน พนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๗๒๔๑/๒๕๔๙)

๒. กรณีที่พนักงานสอบสวนมิได้จัดให้เด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปีชี้ตัวผู้ต้องหา ก็ไม่ทำให้การสอบสวนมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะมาตรา ๑๓๓ ตริ ใช้บังคับเฉพาะกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความจำเป็นต้องชี้ตัวผู้ต้องหา จึงต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสมและสามารถจะป้องกันมิให้ผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน โดยมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๓ ตริ มาตรา ๑๓๓ ตริ มิใช่บทบัญญัติที่บังคับให้พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีการชี้ตัวทุกคดี

เป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะจัดให้มีการชี้ตัวหรือไม่ก็ได้ เพียงแต่หากจัดให้มีการชี้ตัวต้องดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติดังกล่าว (ฎ.๒๘๓๔/๒๕๕๐)

๓. กรณีที่พนักงานสอบสวนมิได้แจ้งข้อหาที่เกี่ยวข้องเนื่องกับข้อหาที่ได้แจ้งให้ผู้ต้องหาทราบแล้ว ไม่มีผลกระทบต่ออำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ เพราะการแจ้งข้อหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔ เป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของการสอบสวนเพื่อต้องการให้ผู้ต้องหา รู้ตัวก่อนว่าตนจะถูกสอบสวนในความผิดเรื่องใดเท่านั้น **หาได้หมายความว่าพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งข้อหาทุกกระทง ความผิดไม่** ถือได้ว่าเป็นการสอบสวนในความผิดดังกล่าวแล้ว พนักงานอัยการโจทก์จึงมีอำนาจฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๔๓๐๘/๒๕๔๗, ฎ.๑๘๑๖/๒๕๕๒, ฎ.๒๓๕๑/๒๕๕๒, ฎ.๒๕๖/๒๕๕๓, ฎ.๑๑๐๕๙/๒๕๕๔)

- โจทก์ร่วมร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนว่าจำเลยยกยอกทรัพย์ พนักงานสอบสวนสอบสวนจำเลยแล้วมีความเห็นสั่งฟ้องจำเลยในข้อหายกยอก แต่โจทก์เห็นว่าการกระทำของจำเลยตามที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนเป็นความผิดฐานฉ้อโกงจึงฟ้องจำเลยในข้อหาฉ้อโกง กรณีเช่นนี้เป็นเรื่องความเห็นของโจทก์กับพนักงานสอบสวนแตกต่างกันในการปรับบทกฎหมายกับการกระทำของจำเลย ถือว่าพนักงานสอบสวนได้สอบสวนในข้อหาฉ้อโกงแล้ว โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง (ฎ.๔๓๐๘/๒๕๔๗)

- ในชั้นจับกุมและสอบสวนกล่าวหาจำเลยทั้งสามว่าเป็นคนร้ายที่ร่วมกันกระโจกทรัพย์ โดยมีอาวุธติดตัวมาขู่ขี้ขี้ และพาอาวุธติดตัวไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะโดยเปิดเผยและไม่มีเหตุสมควร ต่อมาพนักงานสอบสวนได้สอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งพนักงานอัยการแล้ว ได้แจ้งข้อหาเพิ่มเติมว่าร่วมกันปล้นทรัพย์ แต่จำเลยทั้งสามไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบข้อหาเพิ่มเติม คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ในปัญหาข้อกฎหมายว่า ในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมและพนักงานสอบสวนมิได้แจ้งข้อหาพร้อมกันปล้นทรัพย์แก่จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ทราบก่อน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔ เป็นเหตุให้การสอบสวนไม่ชอบ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ในข้อหาพร้อมกันกับพวกปล้นทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ หรือไม่ เห็นว่า การสอบสวนเป็นเพียงการที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายตามที่กฎหมายกำหนดเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ การแจ้งข้อหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔ นั้นเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของการสอบสวน เพื่อให้ผู้ต้องหา รู้ตัวก่อนว่าจะถูกสอบสวนในคดีอาญาเรื่องใดเท่านั้น ดังนั้น แม้เดิมจะแจ้งข้อหาหนึ่งแต่เมื่อสอบสวนไปแล้วปรากฏว่า การกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดฐานอื่น ก็ถือได้ว่าเป็นการสอบสวนในความผิดฐานดังกล่าวมาแล้วแต่แรก ฉะนั้น เมื่อคดีนี้ในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนจะแจ้งข้อหาแก่จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ กับพวก ฐานร่วมกันกระโจกทรัพย์ดังกล่าวมาแล้ว แต่เมื่อโจทก์เห็นว่าพฤติการณ์การกระทำความผิดของจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ กับพวก เข้าองค์ประกอบความผิดฐานร่วมกันปล้นทรัพย์ โจทก์ก็มีอำนาจที่จะฟ้องจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ กับพวก ในความผิดฐานร่วมกันปล้นทรัพย์ได้ (ฎ.๒๕๖/๒๕๕๓)

๒.๒.๑ ข้อสังเกตเกี่ยวกับการสอบสวน

๑. กรณีที่พนักงานสอบสวนสอบสวนผู้ต้องหาโดยมิได้แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมาหรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเองหรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็น

ผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ..." บทบัญญัติดังกล่าวมีใจความโดยสรุปว่า ก่อนแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ พนักงานสอบสวนต้องแจ้งรายละเอียดในเรื่องที่กล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบก่อนแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ มิฉะนั้นคำให้การในชั้นสอบสวนของผู้ต้องหาอาจเสียไปไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันผู้ต้องหาในชั้นพิจารณาคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ (๑) แต่ตามทางนำสืบของโจทก์ได้ความว่า ก่อนที่พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหาแก่จำเลยทั้งสอง พนักงานสอบสวนเคยเรียกจำเลยทั้งสองไปสอบถามถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นรายละเอียดปรากฏตามบันทึกถ้อยคำของจำเลยที่ ๑ และบันทึกคำรับสารภาพซึ่งจำเลยที่ ๒ เขียนด้วยลายมือตนเอง บันทึกถ้อยคำของจำเลยที่ ๑ และบันทึกคำรับสารภาพของจำเลยที่ ๒ ย่อมเป็นพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าจำเลยทั้งสองต่างรู้ดีถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น ดังนั้น แม้ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาแก่จำเลยทั้งสองว่า ร่วมกันฆ่าผู้ตายด้วยเจตนาโดยไตร่ตรองไว้ก่อนและร่วมกันชิงทรัพย์โดยใช้กำลังประทุษร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย พนักงานสอบสวนไม่ได้กล่าวอ้างถึงข้อเท็จจริงที่กล่าวหาว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันกระทำความผิดก็เป็นที่ยอมรับได้ว่าจำเลยทั้งสองต่างรู้ดีว่ามูลคดีที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาแก่จำเลยทั้งสองเป็นผลสืบเนื่องมาจากเรื่องใด ดังจะเห็นได้จากบันทึกคำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยทั้งสอง ซึ่งจำเลยทั้งสองต่างให้การตรงกันว่า จำเลยทั้งสองทราบและเข้าใจข้อกล่าวหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบเป็นอย่างดีแล้ว การที่พนักงานสอบสวนไม่แจ้งข้อเท็จจริงและรายละเอียดของเรื่องที่จำเลยทั้งสองถูกกล่าวหาให้จำเลยทั้งสองทราบอีกคำรบหนึ่งไม่เป็นการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายตามที่จำเลยทั้งสองฎีกา ที่จำเลยทั้งสองฎีกาว่าโจทก์ไม่อำนาจฟ้องจึงฟังไม่ขึ้น (ฎ.๑๐๗๐๔/๒๕๕๓)

๒. กรณีแจ้งข้อหาเพิ่มเติมมิได้กระทำโดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

- จำเลยทั้งสองฎีกาว่า พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนี้คือพันตำรวจโทรัฐธา ไม่ปรากฏว่าร้อยตำรวจโทสมนึกเป็นพนักงานสอบสวนด้วย ดังนั้น การสอบสวนเพิ่มเติมของร้อยตำรวจโทสมนึกซึ่งได้กระทำแก่จำเลยทั้งสองเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ จึงไม่ชอบเป็นผลให้กระบวนพิจารณาต่อมาไม่ชอบนั้น เห็นว่า การสอบสวนเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นเพียงการแจ้งข้อหาเพิ่มเติมแก่จำเลยทั้งสองจากการกระทำที่ได้มีการสอบสวนไว้โดยชอบแล้ว โดยจำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธ ถือได้ว่าเป็นสิ่งเล็กน้อยในการสอบสวนซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของพันตำรวจโทรัฐธา พนักงานสอบสวนและพันตำรวจโทสุชาติหัวหน้าพนักงานสอบสวน และมีได้มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดจะแจ้งให้การกระทำดังกล่าวพนักงานสอบสวนต้องกระทำด้วยตนเอง พันตำรวจโทสุชาติพยานโจทก์เบิกความว่า ได้มีการแจ้งข้อหาเพิ่มเติมแก่จำเลยทั้งสองแล้ว จำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธและไม่ยอมลงลายมือชื่อ เห็นได้ว่า ร้อยตำรวจโทสมนึกซึ่งเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของพันตำรวจโทรัฐธา และพันตำรวจโทสุชาติได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมแทน ดังนี้ การสอบสวนเพิ่มเติมดังกล่าวจึงชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๘ (๒) แล้ว (ฎ.๓๐๓๑/๒๕๕๗)

๓. กรณีที่พนักงานสอบสวนมิได้สอบสวนจำเลยว่าได้ไปฉ้อโกงหรือหลอกลวงผู้ใด ไม่ใช่ข้อสาระสำคัญ เพราะในการสอบสวนไม่มีข้อห้ามตามกฎหมายว่าพนักงานสอบสวนจะต้องสอบสวนมากนักน้อยเพียงใด พนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้องได้

- เมื่อผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาจำเลยว่า ลักทรัพย์ รับของโจร และฉ้อโกงแล้ว พนักงานสอบสวนได้สอบคำให้การ จ. ผู้รับมอบอำนาจจากธนาคารผู้เสียหายกรณีนี้ที่จำเลยใช้สมุดคู่ฝากถอนเงินสดจากธนาคารผู้เสียหายไปเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๓๙ ไว้